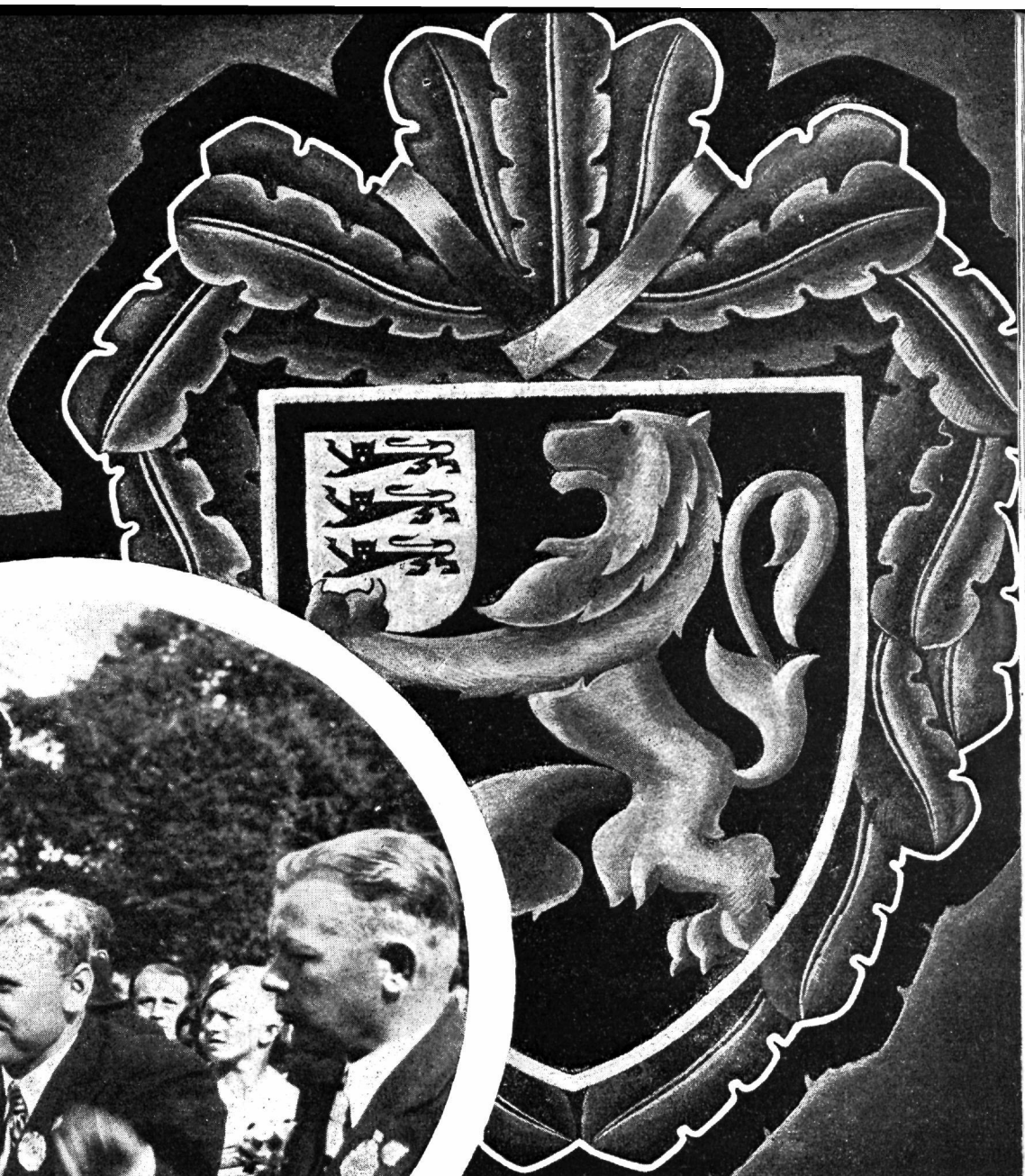

1937

OLTSILETT

N_o 15

Maailmameistrid Argentina ku.

HIND 30 SENTI

Meie toidud
on
kvaliteet-
toidud,
seepärast lõuna-
tate meelsasti
Tallinnas viibi-
des

N. M. K. Ü. Einelaus Tallinn, Lai t. 1
Telef. 437-13
LÕUNAD kella 1—6

Nõudke
head
aromaat-
tilist
teed

A. Ustinovitsch, Tallinn,
Sakala tän. 18, tel. 468-00

„Uudisleht“

„Jutuleht“

„Väike Raamatu-
kogu Uudisjutud“

Moodsaid

sügishooaja uudisriideid,

suures mustrite valikus trükkriideid,

kõrge- kvaliteedilisi cotton-sukki

„Luksus“, „Lady“, „Ilmatar“

soovitab tuntud häduses

Aktsiaselts **OSKAR KILGAS**

Vabrik Tallinnas

Politseileht

I L M U B 2 K O R D A K U U S

Nr. 15 (494)

TALLINNAS, 17. AUGUSTIL 1937.

XVI aastakäik

KÄESOLEVAS NUMBRIS LEIATE: Vekslivõltsijad — V. Jaaku. — Võidukad Eesti laskurid. — Lüklemisõnnetuste ajastul. — Rahvusvaheline kuritegevus ja Rahvusvahelise kriminaalpolitsei-komisjoni asutamine — A. Liit. — Gaasivarjend — R. Vaharo jm.

Tallinna Linna Keskraamatukogu Vekslivõltsijad.

— V. JAAKU. —

Kehtiva Kriminaalseaduse järgi vekslivõltsimised alluvad KrS § 409. Karistuse ülemäärana näeb paragrahv ette 6 aastat vangimaja. Vekslivõltsimine seega kuulub kuritegude liiki. Viimase 10 aasta kestel on vekslivõltsimiste arv kasvava tendentsiga. Põhjuseks on asjaolu, et suhteliselt haritud kurjategijate arv on kasvanud. Vekslivõltsimine aga eeldab just võltsija intelligenti. Ei saa kujutleda kirjaoskamatut vekslivõltsijat. Juba välimuselt vekslivõltsija erineb harilikust kuurija sadamavargast. Paljud võltsijad on lõpetanud keskkooli, mõned isegi ülikooli. 95 prots. võltsijaist on mehed, seega on naiste osatähtsus vekslivõltsimisel väike.

Võltsijaid võib liigitada kahte suurde gruppi. Esimesse kuuluvad nn. juhuslikud võltsijad, teise — süstemaatiliselt teotsejad. Juhuslike võltsijate all ei tule mõista seda, et isik juhuslikult, kogemata, toimis võltsimise. Ei! Tuleb arvestada neid isikuid, kes teatava meeoleolu mõjul on võltsinud ühe või paar vekslit ja edasi annud. Teises grupis on isikud vekslivõltsimise valinud enestele kuritegeliseks erialaks. Süstemaatiliselt ja asjaolusid arvestades ta toimib võltsimisi. Viimase võltsijate grupi võib jaotada veel kahte ossa. Esimesse ossa kuuluvad nn. üksikvõltsijad, teise salgana teotsejad. Üksikvõltsija ise võltsib vekslit, diskonteerib selle ja kulutab saadud summa. Salgana teotsevate võltsijate juures on läbi viidud tööjaotus. Harilikult salgas üks on spetsialist võltsimises. Teised sondeerivad vekslite diskonteerimiseks pinda ja diskonteerivad neid. Otsivad vekslitele originaalallkirju ja nende proove võltsimise teostamiseks.

Tulud muidugi jaotatakse omavahel. Võltsimise teostamisviisil on silmatorkav vahe juhuslikult võltsija ja süstemaatiliselt teotseja vahel. Sageli juurdleja ametnik võib võltsitud vekslit juures kohe eraldada kumba liiki kuuluva võltsijaga on antud korral tegemist. Juhusliku võltsija juures puudub võltsitava isiku originaalallkirja järeleaimamine. Võltsija kirjutab esimese meeldetuleva tuttava või oma majaperemehe nime ja elukoha. Kirjutamisel püüab moondada oma loomulikku käekirja. Võltsimiskohana juhuslikel võltsijail on 95%-liselt Tallinna peapostkontor. Selle peapõhjuseks on asjaolu, et postkontoris on saadaval vekslid ja tint. Sarnases ümbruses ei või nõudagi ideaalset võltsimist. Võltsivekslite summad kõiguvad 50—100 kr. piires. Vekslid antakse edasi peamiselt äridesse kaubavekslitena. Sageli just esimese vekslit edasiandmisel, äri kaudu järele pärides, selgub võltsimine. Suures enamuses juhuslikud võltsimised on teostatud alkoholi mõjul.

Süstemaatiliselt teotsejate juures ei esine juhuslikele võltsijaile omaseid vigu. Tegelik praksis on näidanud, et süstemaatiline võltsija sageli on tarvitanud harjutamiseks poognate viisi paberit, et tabada originaalallkirja. Sageli on siin võltsija saavutanud tulemusena, et isik ei suuda originaalallkirja eraldada võltsitud allkirjast. Sageli võltsitud allkirjale lüüakse süstemaatilise võltsija poolt mingi ärilise tähendusega kummitempli jäljend. Jäljend aitab võita usaldust vekslit diskonteerimisel. Süstemaatilised võltsijad tarvitavad allkirjade kirjutamisel ka erinevaid tindisorte ja värve. Võltsimiste teostamine toimub omaette ruumis.

Eesti võidukas laskurmeeskond Helsingis.

Teostatakse sageli kodus, võõrastemaja numbritoas jne. Asja avalikukstulekul antakse suure enamuses üles võltsimiskohana Tallinna peapostkontor. Seda vaid selleks, et alluvuse järgi kõik võltsimised läheksid ühe ja sama kohtu-uurija kätte. Süstemaatilised võltsijad diskonteerivad võltsvekslid pea eranditult pankades. Praksis on näidanud, et neil on selles asjas oma „raamatupidamine“. On üles märgitud kõigi käigus olevate vekslite kohad ja tähtpäevad. On märgitud žirantide nimed ja elukohad. Sageli on vastava isiku originaalalkirja proov märkmikus olemas, niisamuti hindivärv. *Võltsvekstri summad ulatavad 100—250 kr.* Vekslite arv ei piirdu ühe või kahega, vaid nende arv ulatub 10 või 20. Eriti suur on võltsvekslite arv salgana teotsevate võltsijate juures. Tekitatud kahjusumma ületab muidugi mitmekordselt juhusliku võltsija poolt tekitatud kahju. Süstemaatiline võltsija on saanud, ettenägelikkusest tingitult, mingil viisil ühele vekslile allkirja inimeselt, kelle allkirja ta kavatses võltsida. Samasummalisi vekseid vastava isiku allkirjaga lasseb nüüd käiku. Pankade järelepärimisele vastav isik kinnitab ühele sarnasele vekslile oma allkirja andmist. Juhusliku võltsija juures säärast ettenägelikkust ei leidu.

Nii nagu kõik süüteo tulevad pikema või lühema ajavälte möödumisel avalikuks, nii on ka see vekslivõltsimise juures. Siin võib erinevust märgata juhusliku ja süstemaatilise võltsija vahel.

Juhusliku võltsija tegevus avastatakse kas vekslite edasiandmisel või vekslite tähtpäeval. Tema ei ole harilikult arvestanud vekslite väljaostmist. Veksel protestitakse ja süütegu ongi avalik. Nende juures võltsimise motiiviks peamiselt on alkoholi ostuks raha muretsemine ja ka perekonna abistamine. Põhjused on üldiselt juhuslikku laadi.

Süstemaatiliste teotsevate juures on möödunud ajavahemikuna paar aastat esimese võltsvekstri käikulaskmise ja asja avalikukstuleku vahel. Ta

korduvalt pikendab vekslite. Sarnase võltsimise juures võltsvekslite arv järjest kasvab. Lõpptulemuseks on see, et ei suudeta parimal tahtmisel vekslite enam pikendada. Protestimisel avastub võltsimine. Süstemaatiline võltsija võltsimisest saadud raha kulutab kiiresti. Kergelt raha tuleb, veel kergemalt elab võltsija selle läbi. Pummeldamised restoranis on võltsijate juures harilikud. Võltsimise avalikukstulekul nad on täiesti rahata. Vekslivõltsimise avalikukstulek võib olla tingitud mitmest tegurist. Peamine põhjus on raha puudusel vekslite protestimine. On olnud praksises juhtumeid, kus võltsija opereeris isiku nimega pärast tema surma, tal ei olnud isiku surma teada. Muidugi järgnes süüteo avalikukstulek. Kui on tehtud kindlaks võltsimise fakt, järgneb võltsija otsimine. Juhusliku võltsija leidmine ei tee mingit raskust. Tema nimi figureerib vekslil, esimesel pärimisel võtab ta süü omaks.

Komplitseeritum on süstemaatilise võltsija leidmine. Harilikult on ta kindla elukohata. Teades, et süütegu on tulnud avalikuks, püüab ta politsei eest varjata, soodsal juhul põgeneb isegi üle piiri. Tabamisel ta esimese vekslite juures ei võta süüd omaks ja tema nimi võltsvekslil sageli üldse ei figureeri. Süü tehakse sellisel juhtumil vastuvaitlematult kindlaks ekspertiiskabineti kaasabil. Võltsija ise on selles teadlik. Käekirja proovi andmisel püüab ta oma käekirja moondada, mistõttu juurdleja ametnik peab olema hoolas. Juhuslik võltsija pea kunagi oma käekirja proovide andmisel ei katsu moondada. Lõpuks tehakse võltsija süü siiski kindlaks. Seejärel võltsija avaldab kõik toimitud võltsimised. Põhjused seda kaalutlus, et karistused kuuluvad koostamisele.

Nagu iga süütegu seaduse järgi on karistatav, nii on ka vekslivõltsimine. Kehtiva kriminaalseaduse järgi on karistuse määramine tehtud kohtuaparaadile paindumaks. Sellest tingitult karistuse määras on erinevust märgata juhuslike ja süstemaatilise võltsijate karistusala vahel.

Praksises on olnud juhtumeid, kus juhuslikku võltsijat on karistatud tingimusi. On olnud ka juhtumeid, kus salgana võltsijaid on karistatud 5-aastase vanglakaristusega.

Tundub siiski, et võltsijaile peaks olema karistusmäär suurem, arvestades just võltsimise tõusvat tendentsi.

„Politseilehe“ tellijaile.

Ajakirja korrapärase kättesaamise huvides palume lugupeetud tellijaid elu- või ametikoha muutmise puhul sellest koha talitusele teatada kirjalikult või telefonil 448-92. Talitus.

*Maailmameister Kivistik annab soome neiule autogrammi.
V a s a k u l: Laskurid kasutasid vaba aega siin-seal. Pildil
näeme laskureid vabal ajal tuve söötmas.*

Võidukad Eesti laskurid.

Väärikas austusavaldus ja vastuvõtt.

Võidukas Eesti laskurimeeskond, kes oma hülgesaavutustega Helsingis pani rääkima kogu Soome, jõudis koju aurik „Aegnal“ teispäeva keskpäeval. Juba enne laeva saabumist oli sadamasse kogunenud mitmetuhandepealine vastuvõtjate pere. Ametlikuks vastuvõtuks olid sadamasse tulnud sõjaväe, politsei, kaitseliidu ja piirivalve esindajad. Politseijuhidest oli kohal Politseivalitsuse direktor R. Veermäe, abidirektor Joh. Sooman ja Tallinna-Harju prefekt N. Reimo. Kui laskurimeeskond maabus, tervitas neid lühikese kõnega Sõjavägede Staabi ülem kindral-major N. Reek, millejärele Naiskodukaitse dekoreeris meeskonna roosidega. Rahvamas oli ülevas meeleolus ja elagu-hüüdeid kõlas kõikjalt. Linn oli varahommikust lipehtes ja tänavad, mida läbisid tagasi jõudnud laskurid, olid täidetud asjahuvilistega.

Hetkeline peatus teostus rongkäigul Vabadusväljakul, kuhu oli kogunenud rahvast murruna ja neile lisandusid veel need, kes liikusid rongkäigus kaasa. Siin ei olnud juubeldamisel lõppu! Kogu rahvas hõiskas elagu-hüüdeid ja siit-sealt lendasid mütsid üles. Vabadusväljakult liikus rongkäik Ohvitseride Keskkogu ette, kus tõsteti üles laskurimeeskonna juhte ja maailmameistreid. Kell 16 oli korraldatud Ohv. Keskkogu kasiinos bankett, millest võttis osa peale

laskurite veel ametlikke esindajaid. Samas tervitas lühikese kõnega Sõjavägede Ülemjuhataja kindral J. Laidoner laskureid Riigivanema, enda ja kogu riigikaitse aparaadi nimel ja tegi laskurimeeskonnale üllatuse seega, et lubas kogu meeskonnale erakorralist puhkust kaks nädalat.

Soomest saabunud laskurid sammuvad sadamast linna.

Liiklemisõnnetuste ajastul.

Liiklemisõnnetuste sagedus ja nende põhjusi.

Tehnika on teinud pööraseid edusamme ja surunud elava tööjõu kolikambrisse ja asendanud selle masinaga. Liiklemisvahendid on mehhaniseeritud ja liiklemises on esmajärgu tähtsuse omandanud kiirus. Sellest sõltuvalt rakendatakse päev-päevalt liiklemiskeerisesse järjest kiiremaid vahendeid ja nende arvu täiendatakse alatasa, et liiklemisabinõude kättesaamine oleks kõigiti hõlpus. Tehnikaajastul on ka inimesed muutunud nõudlikumaks ja tahavad võimalikult vähema ajakuluga saavutada maksimaalseid tagajärgi. Ühe sõnaga, kogu maailmas on kasvanud mehhaniseeritud liiklemisvahenditega ka liiklemise tihedus ja kiirus. Meil on liiklemise tihedus ja liiklemisvahendite arv kasvanud kohutava kiirusega nii linnas kui maal, ent suurlinnus ei olegi see niivõrd märgatav. Kuigi aastat kümme tagasi meie maanteil teatavaid kohti läbibas vahest nädalas üks mootorsõiduk, siis nüüd liigub neid päevas vahest kümneid. Märgatavalt on kasvanud ka meie liiklemise tihedus meie linnus. Londonis, näiteks on viimase paarikümne aasta kestel liiklemise tihedus kasvanud kõigest kolmekordseks. Kui selle maailmalinna teatavat tänavat läbibas paarkümmend aastat tagasi teataval ajavahemikul 100 sõidukit, siis tänapäeval liigub seal sama aja kestel juba 300. Umbes samavõrdselt on arenenud liikle-

mise tihedus teistes Lääne-Euroopa suurlinnus nagu Berliinis ja Pariisis. Tehnika maailmas Ameerikas, kus juba aastakümneid tagasi auto ja tänavraudteed tõrjusid tänavailt eemale hobusõidukid, on liiklemise korraldus ja tihedus aasta-aastalt teinud käegakatsutavaid edusamme. On arusaadav, et motoriseeritud ja kiirelt liikuvate liiklemisvahendite kiire arvuline juurdekasv ja elutempo kiire tõus on viinud meid niikaugele, et masinad ähvardavad muutuda sotsiaalseks paheks. Statistilised andmed tõendavad, et 1935. a. New Yorgis sai liiklemisõnnetusel surma 1.032 ja haavata 35.332 inimest. Inglismaal on viimase kümne aasta kestel saanud surma 60.000 inimese ümber, mis teeb aasta kohta keskmiselt välja 6.000 ja haavatute arv tõuseb kaugelt üle miljoni. Seejuures peame agentima, et liiklemisõnnetuste arv Prantsus- ja Saksamaal oli samal ajavahemikul kui mitte tunduvalt, siis märgatavalt väiksem. Siin on põhjustajaks väga mitmesugused asjaolud, nagu sõidukite arv, nende kasutamine jne. Näiteks sõidab Londoni tänavail moodne auto vaevalt märgatavalt, mürata ja signaali andmata, kusjuures liiklemiskeerises oleval kodanikul tuleb ise hästi orienteeruda, et vältida õnnetust.

Et masin on muutunud teataval määral, nagu eelpool mainisin, sotsiaalseks paheks, sellest sõltuvalt on tulnud riikidel korraldada liiklemist ja liiklemisteid ja tutvustada kodanikke liiklemiskorraldustega. Kodanikele ja liiklemisvahendite juhtidele antud liiklemiskorraldused kaotavad tähtsuse, kui neid ei tunta ja kui need ei leia praktilist käsitlemist. Meie ei saa öelda, et meil õnnetuste arv viimaste aastate kestel mootorsõidukitega oleks kasvanud, vaid see arv on püsinud enamvähem stabiilsena, kuid õnnetuste põhjusi analüüsides ilmneb, et nende arv on võrreldes sõidukite arvuga tihe ja sõidukijuhid ei seisa sageli ajakõrgusel ja võtavad kergesti oma kutset. Nii juhtus möödunud aastal sõidukijuhtide purjuspäi juhtimise tõttu 513 õnnetusest 35 ja ettevaatamatusest 286. Kui neid arve võrrelda välismaa arvudega, siis ei oma need kau-

---

Eesti laskurid töid Soomest kaasa kogusummas 400 auhinna ümber, millest kuldmedaleid on ligi 100. Hinnalisim kogu auhindadest on igavesti rändav Argenžiina inglissamas, mis on haruldase kunstiväärtusega, üle meetri kõrge ja valmistatud puhtast hõbedast. Kuju kaalub 35 kg. Seni on seda kuhu võitnud 19 korda Šveits, 5 korda P.-Am. Ühendriigid, 1 kord Soome ja nüüd Eesti. Politseilaskureist oli Helsingis komissar Ottisaar, abik. Sihv, assistent Sulev ja poliitilise politsei van. ag. Siirma. Võistlusi käis jälgimas Soomes kohapeal Politseivalitsuse abidirektor J. Sooman, kes on spordihuviline ja Laskurliidu abiesimees.

geltki õigustatud seisukohta. Käesoleval aastal on tulnud esile hoopis uskumatuid nähteid liiklemisõnnetuste alal, mis õieti sundiski karmimaid abinõusid tarvitusele võtma liiklemisvahendite juhtide suhtes.

Nagu ma eelpool mainisin, on meil liiklemise tihedus ja liiklemisvahendite arv kasvanud suure kiirusega ja ei ole mõeldav, et meie areneva tehnikaga ei tahaks samuda kaasa, siis on paratamatu ka liiklemise ajakohane korraldamine.

Kui meie vaatleme liiklemisõnnetuste arvu suhteliselt elanike arvuga, siis oli möödunud aastal neid iga tuhande elaniku kohta 0,5⁰/₀₀, kuna sama aja kestel oli sama rahvaarvu juures Helveetsias 4,0⁰/₀₀, Itaalias 0,7⁰/₀₀, Soomes 1,1⁰/₀₀ ja Taanis 3,0⁰/₀₀. Nagu näeme, ei tahaks esialgsel vaatlemisel õnnetuste arv meil ollagi suur. Tegelikult ei ole see ometigi normaalne, kui võrdleme teisest küljest liiklemisõnnetuste arvu meie sõidukite arvuga. Kui võtame aluseks sõidukite arvu, siis oli Eestis iga 1000 mootorsõiduki kohta 1935. aastal 220, Helveetsias 184, Itaalias 75, Soomes 130 ja Taanis 92 liiklemisõnnetust. Nii võime kinnitada, et õnnetuste sagedus näib meil siiski teistest riigest tunduvalt kõrgem olevat.

Juba 1932. a. prefektuuridest saadud andmete põhjal oli õnnetuste valdav enamuse — 74% — tingitud sõidukijuhtidest ja m. a. ei olnud see protsent palju väiksem, nimelt 68,2⁰/₀.

Teiseks tähtsamaks õnnetuste põhjustajaks olid liiklejad, kokku 18,9%, kus õnnetusi põhjustasid jalgratturid 3,7⁰/₀₀, hobusega sõitjad sagedamini — 6,0% ja eriti sageli jalakäijad — 8,8%. Seejuures pälvib tähelepanu, et õnnetused jalgratturitega on näidanud tõusu viimaseil aastail, mis on tingitud jalgrataste arvu kiirest kasvamisest. 1931. aastal oli meil tarvitusel 75.110 jalgratast, missugune arv kasvas aasta-aastalt ja möödunud aastal oli meil registreeritud juba 102.757 jalgratast.

Õnnetusjuhtumite juures pälvivad tähelepanu aastaajad ja ilmastikuolud. Õnnetuste sagedus algab kevadel, kasvab suvel ja tõuseb haripunkti sügisel. Kevadel on tähelepanekute järgi sagedamini õnnetusi lastega, mis tingitud sellest, et kevadel ilusate ilmade saabumisel lapsed kogunevad tänavatele mängima ja mänguhoos ei ole küllalt tähelepanelikud ja satuvad sõidukite ette. Suvekuul

Püähapäeval, 8. aug. k. a. pühitses Petseri Vabatahtlik Tuletõrje Ühing oma 50. aastapäeva, mis kujunes kogu Petserile pidupäevaks. Aastapäeva pidustusel viibis ka Politseivalitsuse direktor R. Veermaa, kes võttis vastu paraadi ja esines seal kõnega. Pildil näeme Politseivalitsuse direktorit lipuvardasse naela löömas.

on õnnetusi lastega vähem, sest sel ajal lahkuvad nad linnast.

Halb tee põhjustab õnnetusi sagedamini märtsis, septembris, oktoobris ja novembris, sõidukijuht on tavaliselt ettevaatamatu südatalvel ja hobusemees kevadel. Jalakäija kaotab pea suvel ja sügisel.

Üldiste tähelepanekute järgi juhtub liiklemisõnnetusi enam meeste kui naistega. Seda põhjustavad asjaolud, et meestel on alati suurem rutt, et nad on seotud eluliste ülesannetega, mis neid seovad ka liiklemises, ja muutuvad seetõttu tahes-tahtmatult liiklemisel tähelepanematuks. Naistel on aega küll, nad ei torma ka seetõttu varitsevasse ohtu, nad on tähelepanelikumad tänavail üleminekukohtadel, tänavnurkadel ja üldises liiklemises.

*

Teatavasti leiutati praegu tarvitusel olevad sõidukid juba möödunud sajandil. Uute liiklemisvahendite tarvituselevõtmisega hakati korraldama linnades liiklemist mitte seadusandlusega, vaid teede jaotamisega. Üheksateistkümnene sajandi algul loodi linnus kõnniteed ja see uudus hakkas esijoones kehtima Lääne-Euroopa suurriikide pealinnades. Kõnniteede tarvitamine leidis algul jalakäijailt õige visa kasutamist ja tuli seepärast tarvitada jalakäijate suhtes isegi surveabinõusid. Tänapäeval suurlinna kodanik ei mõtlegi kasutada liiklemiseks muud teed, kui seda, mis talle määratud, ja

RAHVUSVAHELINE KURITEGEVUS

Vaadeldes süütegude kordasaatjate kartoteeke, ilmneb esijoonel, et enamik vastutuselevõetust toimis süüteo esmakordselt ja juhuslikult, s. o. ettekavatsematult, kusjuures nende kaartidele märgitud süütegu jääb enamasti ka viimaseks. Teise grupi moodustavad seesugused vastutuselevõetud, kelle kaartidele on märgitud terve rida — ühel pikem, teisel lühem — süüteguisid, mis katkeb alles kaardil tähendatud isiku surmaga. Esimesi nimetame juhuslikeks, teisi elukutseliseks, resp. harjumuslikeks kurjategijateks. Jälgides edasi elukutseliste (elatavad end umbes 100% süütegevusest) ja harjumuslike (tegelevad kuritegevusega ausa töö kõrval, kuid võrdlemisi järjekindlalt) tegevusraadiusi, selgub, et nad oma tegevuspiirkondade ulatuselt jagunevad kolme gruppi: 1) seesugused, kes, omades kindla alalise elukoha, töötavad selle lähemas ümbruses, politsei keeles kohalised ehk lokaalsed elukutselised, 2) seesugused, kes, omades kindla elukoha, või koguni ilma selleta, sooritavad süüteguisid kord siin, kord seal kogu oma riigi territooriumil, nn. rändavad ehk interlokaalsed kurjategijad, ja 3) p. 2 tähendatud kurjategijad, kes teotsevad väljaspool koduriiki, seega rahvusvahelised ehk internatsionaalsed kurjategijad.

Peab tähendama, et nii meil kui ka mujal maailmas nenditakse aasta-aastalt interlokaalse ja internatsionaalse kuritegevuse tõusu. Selle nähte põhjuseks on kahtlemata liiklemisvahendite kiire areng. Kiire ja tihe liiklemisvõrk mitte ainult ei soodusta kurjategijaid sooritada mitmel pool võõrsil oma kuritegelisi rünnakuid ja kaduda jälle kiirelt, vaid liiklemisega käsi-

läheb üle tänava neist kohtadest, mis selleks otstarbeks ehitatud.

Et vältida liiklemisõnnetusi ja et liiklemine tänavail ja maanteil teostuks korralikult, see ei ole ainuüksi sõltuv sellest, kui korraldatakse teid ja tänavaid, vaid suurt ja tähtsat osa etendab siin ka liikleja kasvatuslik külg, s. t. liiklemisõskus. Seepärast on mitmel pool välisriigis viidud koolidesse liiklemise õpetus, mis kahtlemata annab häid tagajärgi. Koolis omandab õpilane eeskätt teadmisi liiklemise alal, kuid samal ajal levitab ta neid kodus perekonna ja kaaslaste keskel.

V. R.

R ja Rahvusvahelise kriminaalpolitsei-komisjoni asutamine.

käes edenev turism võimaldab omalt poolt kurjategijale liikuda võõrsil äratamata erilist tähelepanu. Kurjategijale on võõrsil töötamine tunduvalt hädahoitum, kuna tema isik, ta töötamisviis ja leiutatud trikid on kohalisele politseile ja rahvale tundmatud.

Käesolev kirjutis piirdub rahvusvahelise kuritegevuse ja selle vastu võitlemise käsitlemisega.

1.

Keda tuleb pidada rahvusvaheliseks kurjategijaks ja millistel kuritegevuse aladel peamiselt teotsevad rahvusvahelised kurjategijad?

Saksa kriminaalpolitsei president dr. Palitzsch defineerib rahvusvahelist kurjategijat järgmiselt: 1) isikud, kes siirduvad oma koduriigist või riigist, kus omavad alalise elukoha, teise riiki kavatsusega, sooritada seal kuritegu, ja kes selle kavatsuse ka tegelikult teostavad, 2) isikud, kes lahkumata oma koduriigist või riigist, kus neil alaline elukoht, sooritavad õiguserikkumisi välisriigis (näit. pornograafiliste toodete levitajad postiteel). Seega isikud, kes siirduvad välismaile ausate kavatsustega ja sooritavad seal mõne afektsüüteo, või, sattudes seal kuritegelisse kampa, anduvad selle mõjutusel kuritegevusele, ei kuulu otseses mõttes rahvusvahelise kurjategija mõiste alla. Praktilisel juhul jääb siin mõõduandvaks asjaolu, kas isik oma koduriigis oli enne välismaale siirdumist kuritegude eest karistatud või mitte, või kas ta välismaal olles mitmes riigis saatis korda kuriteguisid.

Moodsa rahvusvahelise kuritegevuse teostamisviisest võiks nimetada järgmiselt:

Kahtlemata tuleb pidada kardetavaimaiks seesuguseid rahvusvahelisi kurjategijaid, kes omavad koduriigis kindla elukoha ja sealt aegajalt sooritavad välismaile hästi läbimõeldud ja ettevalmistatud saagiretki. Need isikud moodustavad rändavate elukutseliste eliitklassi. Nad on enamasti vastava ala spetsialistid, kes töötavad ainult kitsal alal ja läbimõeldud võtetega.

Sageli on nad oma kodumaal laitusetu mainega, lugupeetud kodanikud. Nende tegevus ulatub tihti üle mitme riigi: ühes sooritavad nad kuriteo, teises realiseerivad saagi ja siirduvad siis kodumaale. Enamasti omavad nad välismaa kuritegelise elemendi hulgas abilisi ja tutvusi, kellega teotsevad organiseeritult. Siia kuuluvad eelkõige rahvusvahelised murdvargad, pangaröövlid, hotelli- ja laovargad, muuseumivargad, taskuvargad, raudtee-, eriti magamisivagunivargad, võltsmängijad, petturid, tšekivõltsijad, poliitilised aferistid, poliitiliste atentaatide korraldajad, naistega kaubitsejad ja mitmesugused elemendid, kes tegelevad spionaaži alal (sageli ühel ajal mitme riigi poolt ja vastu) ja palju teisi.

Teise suure grupi moodustavad seesugused isikud, kes alaliselt viibides oma koduriigis, kahjustavad välisriikide kodanikke, olgu välisriigi kodanikke läbmoeldud ettepanekutega enda juurde meelitades või jälle ajalehekuulutuste kaudu või reklaamlehtede levitamisega neid kahjulikesse toiminguisse tõmmates. Siia kuuluvad: vale väärmärkide valmistajad ning levitajad, tuntud vene ja hispaania varamehkeldajad, olematute aktsiaseltside esindajad, pornograafiliste toodete levitajad, lumepalli-süsteemi loteriide korraldajad jne., millele pärast maailmasõda on seltsinud veel arvurikas valuutaga hangeldajate pere.

Kolmanda grupina võiks mainida veel neid rahvusvahelisse perre kuuluvaid kurjategijaid, kes üldse ei oma alalist elukohta, vaid kes alaliselt kolivad riigist riiki ja paigast paika, otsides ja kasutades soodsaid tegevusvõimalusi. Siia kuulub peamiselt mitmesuguste esimeses grupis mainitud kuritegevuse alade esindajaid, eelkõige nutikas väike- ja suurpetturite tsunft, siis aga ka paljud tasku-, turu- ja laovargad. Endastmõistetavalt ei pea eelseisev liigitus alati paika, kuna näit. tuntakse rahvusvahelisi kurjategijaid, kes lahedasti mahuvad kõigisse kolme gruppi.

2.

Peab märkima, et tehnika edusammud ja rahvamajanduse mitmekülgsemaks muutumine toovad kaasa ka samad nähted kuritegevuses. Nii võidi eelmise sajandi lõpul ja käesoleva algul pea kõigis kultuurmaades märgata kuritegevuse tunduvalt edu nii kvalitatiivselt kui ka kvantitatiivselt. Kuritegeline element taipas imehästi tehniliste teaduste arenguga sammu pidada ning kõiki sealtpoolt pakutavaid uusi seadeldisi ja abinõusid oma huvides kasutada. Eriti peab seda mainima elukutseliste, resp. rändavate elukutseliste kurjategijate suhtes. Politseija kohtuvõimudel tuli teha suuri pingutusi, mis mõnel pool ulatusid isegi politseiaparaadi ümberkorraldamiseni, et oma vastasest mitte kaugele

maha jääda. Nii Venemaa näit. oli 1908. a. sunnitud oma kriminaalpolitseid, kes seni eksisteeris ainult pealinnades ja mõnes suuremas linnas, laiendama kõigisse kubermangu- ja isegi suurematesse maakonnalinnadesse.

Käsitähes kuritegevuse vastu võitlemise kohandamisega uutele oludele oma koduriigis, keskis päevakorraks rahvusvahelise kuritegevuse vastu võitlemise probleem senisest suuremas ulatuses, kuna liiklemisolu paranemisega ja rahvusvahelise läbikäimise kasvamisega näitas ka see kuritegevuse ala hoogsat kasvu. See probleem nõudis suurt tähelepanu, kuna rahvusvaheliste kurjategijate pere moodustavad iga maa kurjategijate „paremad pojad“, s. o. intelligentid, osavad ja energilised isikud. Hinnates seniseid kogemusi, jõuti otsusele, et rahvusvahelise kuritegevuse vastu võitlemiseks on vaja kahte peatingimust: 1) iga maa peab tõstma oma politsei võimeid kuritegevuse jälitamise alal üldse ja 2) kõigi kultuurmaade politseiasutused peavad astuma vahetusse ja tihedasse kontakti rahvusvaheliste kurjategijate ohjeldamiseks. Seega nihkub see probleem õieti laiemale alusele, kui seda on rahvusvaheliselt teotsevate üksikute kurjategijate ohjeldamine, puudutades ka rahvaste koostööd kuritegevuse vastu võitlemise üldse.

Esimeseks tegelikuks sammuks sel alal tuleb nimetada 18. mail 1904. a. Pariisis 13 riigi — Belgia, Hispaania, Hollandi, Inglismaa, Itaalia, Norra, Portugali, Prantsusmaa, Rootsi, Vene, Saksa, Šveitsi ja Taani — vahel sõlmitud konventsiooni naistega kaubitsemise vastu võitlemiseks, millega hiljem ühinesid teised riigid. Selle konventsiooni 1. punkti järgi iga lepinguosaline riik kohustus looma keskuse, kelle ülesandeks oli koguda vastavat materjali ning kes oli „õigustatud teiste lepinguosaliste riikide samalaadsete keskustega vahetult läbi käima“. See vahetult läbikäimise õigus moodustabki kogu konventsiooni kandvaima osa, kuna seni sündis riikidevaheline läbikäimine välisministeeriumide kaudu, mis nõudis palju aega ning lahjendas tulemusi.

Sellele järgnes 4. mail 1910. a. Pariisis teise konventsiooni sõlmimine pornograafiliste toodete levitamise vastu võitlemise alal, mis nagu eelminegi on jäänud tänaseni püsima.

Peale selle peeti enne maailmasõda rida politseikongresse, kus arutati rahvusvahelise kuritegevuse vastu võitlemise küsimust laiemas ulatuses, jõudmata siiski tegelike sammudeni. Nii peeti kongresse 1905. aastal Buenos Airesis, 1909. a. Madridis, 1912. a. Sao Paulos, 1913. a. Washingtonis ja 1914. a. Monakos. Moodustati isegi rahvusvaheline kriminalistiline ühing. Et saada pilti probleemi asetamisest tol ajal, toon mainitud ühingu poolt 1905. a. septembris Ham-

burgis peetud koosolekul vastuvõetud resolutsioonid:

1. Moodsate liiklemisvahendite arengu tagajärjel on tekkinud rahvusvaheline kuritegevus, mille uurimine ja mahasurumine nõuab rahvusvahelisi abinõusid.

2. Igas riigis tuleb rahvusvahelise kuritegevuse vastu võitlemiseks moodustada keskused, mis

- a) asuvad pealinnade politseiasutuste juures;
- b) peavad alaliselt koguma materjale rahvusvaheliste kurjategijate kohta ja neid materjale omavahel vahetama kuritegude vältimiseks ja toimitud kuritegude avastamiseks;
- c) on õigustatud vahetult üksteisega läbi käima. Samad õigused on soovitatavad ka suuremaile kohtuasutustele.

3. Keskusisise koguneva materjali teaduslik uurimine peaks andma uusi lähtekohti rahvusvahelise kuritegevuse vastu võitlemise edasiarendamiseks.

4. Koosolek teeb juhatusele ülesandeks pööruda valitsuste poole ettepanekuga, kutsuda kokku rahvusvaheline kongress rahvusvahelise kuritegevuse vastu võitlemise küsimuste läbiarutamiseks.

Nagu juba kuulsime, tulidki kongressid kokku, kuid 1914. aastal puhkenud maailmasõda katkestas pikemaks ajaks kogu liikumise.

Maailmasõja üheks tagajärjeks oli ennenähtamatu kuritegevuse tõus neis riigis, kes võtsid sõjast osa, aga üsna tunduvalt ka mittesõdinud riigis. Sama konstateeriti ka rahvusvahelise kuritegevuse alal. Tõuge kutsus esile vastutõuke, nii ka siin. Arusaadavalt põhjusil pidi algatus tulema mõnest neutraalsest riigist, ja selleks osutus seekord Holland. 1919. a. detsembris saatis Doorni politseikapten, nüüdne obersteitnant van Houten kõigile tähtsatele politseivalitsustele üleskutse jätkata maailmasõja läbi katkestatud koostööd rahvusvahelise kuritegevuse vastu võitlemise alal. Ta pani ette, moodustada selleks otstarbeks rahvusvahelised keskused, kes omavahel kujundaksid internatsionaalse alalise keskuse. Rahvusvaheline keskus muidugi ei pidanud omama mingeid eksekutiivseid funktsioone; ta tegevus pidi piirduma üksnes materjalide kogumise, teadete muretsemise, nõuandmise ja vahetalitusega jälitamisasjus. Nagu kõik seda laadi üritused, nii nõudis ka van Houteni ettepanek enne pikka seedimist, kuni sellest asja sai. Alles 1923. aastal tolaeagne Viini politseipresident, energiline Hans Schöber haaras van Houteni poolt algatatud mõttest kinni ja kutsus sama aasta septembrikuuks esimese pärast sõjaaegse rahvusvahelise politseikongressi Viini kokku. Kongressi päevakorras seisis järgmised punktid:

1. Politseiasutuste riikidevahelise läbikäimise organiseerimine (vahetu vastastikune toetamine).

2. Rahvusvahelise kuritegevuse energiline mahasurumine.

3. a) Vahistatud kurjategijate väljaandmine.

b) Karistuse kannud kurjategijate välja saatmine.

4. Rahvusvahelise keele tarvituselevõtmine politseiasutustega läbikäimiseks.

5. Alkoholismi, morfinismi ja kokainismi vastu võitlemine.

6. Kriminaalteadus.

See kongress oli sisukam ja viljakam oma eelkäijaist. Meie võtame tema protokollidest siinkohal ainult selle osa, mis käsitleb Rahvusvahelise kriminaalpolitsei-komisjoni asutamist.

Kongress otsustas:

„Tunnustades, et võitlus rahvusvahelise kuritegevuse vastu võib olla tagajärjekas üksnes siis, kui kõigi kultuurriikide politseiasutused selleks tihedalt koos töötavad, Viinis 1923. a. septembris peetav rahvusvaheline politseikongress otsustas asutada Rahvusvahelise kriminaalpolitsei-komisjoni, kes peab kohe alustama oma tegevust.“

Edasi kongress koostas komisjonile järgmise kokukorra:

§ 1. Rahvusvahelise kriminaalpolitsei-komisjoni eesmärgiks on:

a) politseiasutuste kaugleulatuses vastastikusel ametitegevuses abistamise tagamine ja arendamine üksikuis riigis kehtivate seaduste piires;

b) luua ja arendada seadeldisi, mis oleksid kõlbulised kuritegevuse vastu võitlemise tagajärjekaks teostamiseks.

§ 2. Rahvusvahelise kriminaalpolitsei-komisjoni asukohaks on Viin, kuni see pole pleenumi poolt määratud teisiti.

§ 3. Rahvusvahelise krim.-pol.-komisjoni liikmed valitakse koosoleva kongressi poolt nii, et iga riik oleks esindatud vähemalt ühe saadikuga.

Sellest kongressist mitteesavõtnud riikide valitsusi kutsutakse üles nimetama oma esindajaid komisjoni.

Edasi võib võtta komisjoni koosseisu soovijaid, kellelt on oodata komisjoni sihtide taotlemist. Seesugused soovijad võetakse vastu komisjoni liikmete häälteenamusega.

§ 4. Rahvusvahelise krim.-pol.-komisjoni juhtimine ja esindamine kuulub viimase kongressi, resp. viimase komisjoni istungi presidendile või presidendi asetäitjale.

§ 5. Komisjoni asjade ajamiseks antakse presidendile abiks valitsussektsioon, kes koosneb viiest referendist ja ühest sekretärist. Kaks referenti ja sekretär nimetatakse selle riigi po-

Uustulnuk suvituslinn

Tõrva.

Tõrva kuulub meie noorlinnade perre ja suvituslinnaks tunnustati ta ametlikult k. a. kevadel. Selle linna elanikkond ei ole suur, praegu püürdub vahest mõnesajaga üle paari tuhande. Nagu statistilised andmed tõendavad, näitab elanikkonna arv järjest juurdekasvu. Mille arvel see teostub, on raske öelda, sest Tõrvas ei ole tööstusi, ei ole ka ette näha tema suuri arenevõimalusi. Ammugi on haihtunud kuuludused raudtee ehitamisest Tõrva. Ühendusepidamine lähemate linnadega ja Puka raudteejaamaga teostub omnibuste kaudu ja muus osas on rahuldatud rahvast linna asutatud raudtee kauba-

litseiametnikest, kuhu kuulub komisjoni president.

Valitsussektsioon valitakse häälteenamusega komisjoni liikmete hulgast ja ta täidab oma ülesandeid kuni komisjoni lähema koosolekuni.

Presidendile jääb õigus vajaduse korral ametisse nimetada ajutisi referente.

§ 6. Presidendiga läbikäimiseks valivad komisjoni liikmed riikide kaupa iga riik ühe korrespondendi, kuivõrd nad pole esindatud komisjoni valitsussektsioonis referendi kaudu.

§ 7. Komisjoni liikmete ettepanekud komisjoni ülesannete alalt saadetakse kirjalikult komisjoni presidendile, kes need tarbe korral annab referentidele läbitöötamiseks.

Seesuguste ettepanekute otsustamine kuulub komisjoni pleenumile.

§ 8. President kutsub komisjoni igal aastal järjekordsele koosolekule. Ühel ajal koosolekule kutsega saadetakse liikmeile kätte ka koosoleku päevakord.

§ 9. Otsuste tegemiseks on nõutav vähemalt poole liikmete arvu kohalolek ja häälteenamus.

Presidendil on õigus korraldada otsuse andmist kirjateel, kui komisjon ei ole koos ja küsimuse pakilisus seda nõuab.

§ 10. Käesolevat kodukorda võib Rahvusvaheline krim.-pol.-komisjon muuta ja täiendada.

Esimeseks Rahvusvahelise krim.-pol.-komisjoni presidendiks valiti Viini politseipresident H. Schober. Komisjon on kuni tänaseni püsinud ja selle aja kestel mõndagi saavutanud. Komisjoni arengust ja saavutustest kirjutatan lähemal ajal.

Vaade linnapargist Tõrva linnale.

kontori asutamisega. Sellega on siis ka raudteeküsimus kohal lahendatud.

Tõrva asetseb veekogudest püüratuna Õhne jõe kaldal. See on sajaprotsendiliselt tõsi! Ühel pool linna külje all asub Tikste, teisel pool Rükska ja kolmandal pool Vanamõisa järv. Kõik need järvekesed on all orgude sopolis ja neile vaata kõrgelt kaldalt nagu veekaussi. Omapäraselt kauni ja romantilise ilmega on Tikste ja Vanamõisa järved. Need asetsevad linna hõlmas, kauniste

Tõrva — Veskijärv.

metsade ja puie varjus. Ohne jõgigi on omapäraselt huvitav. Ta on plastiline ja looklev, mis omab kord kitsama, kord laiema sängi, nagu ei tahaks ta alistuda looduse seadusele, mis dikteerib ette reeglipärasust. Ühest kohast on see jälgisi läbimindav, ent teisel haigutab ootamatuid sügavusi. Kohalik vanem põlv teab kinnitada, et jõe endine nimi olnud „Ahne“ jõgi. Viimane saanud sarnase nimetuse sellest, et ta halastamatult nõudnud järjekindlalt palju ohvreid. Paistab ka tōsi olevat! Jõe salapärasust ja kavalust võib vaid mõista kohalik elanik, kes samm-sammult kõndinud läbi jõe kaldad ja uurinud jõe sügavusi.

Käesoleval suvel oli Tõrvus suvitajaid vähem kui nullu. Nii vähemalt kõneldakse kohal. Mis oli selle põhjuseks, ei tea. Mõõdunud aastal oli suvitajaid üle 700.

Tõrva ei ole aristokraatide linn. Siin inimesed ei ela kapitalist, vaid igaüks rühub teha tööd. Kes on ametnik, kes väiketööstur, ettevõtja ja kes jälle päevatöeline. Linn jätab

üldiselt meeldiva mulje. Iga majakest ümbriseb väike aiake, kus varahommikust hiljaõhtuni no-kitseb töötava tõrvalase naine. Räägitakse kohal, et veel mõõdunud sajandil mühanud samas, kus praegu asetseb linn, tugev mets ja selles võidut-senud huntide ja karude romantiline elu. Esimene majake tekkinud jõe kaldale tõrvaalvistamise ettevõtte näol, sellest saanud linn praeguse nime-tuse. Siis lisandunud sellele kõrts ja aeg-ajalt kerkinud uusi maju juurde ja mets kadunud.

Linna ümbruskond ei ole sugugi vähem huvi pakkuv. Paar kilomeetrit eemal asub Keisripalu mägine männimets, kolm kilomeetrit eemal aja-loolised Helme lossivaremed ja 10 kilomeetrit hommikupoole asub kuulsa kindrali Barclai de Tolly haud.

Kokkuvõttes vahest veel niipalju, et linnas on küsil mitmed ümberkorraldused ehituste alal, mil-lega linna nägusus tulevikus kindlasti tõuseb. See aitab ka suvitajate juurdekasvule tunduvalt kaasa.

Su v i t a j a .

GAASIVARJEND.

R. Vaharo.

Gaasivarjend on fortifikatsiooniline ehitis. Selle ülesandeks on pakkuda inimestele pelgu-paika õhukallaletungi-vahendite eest.

Gaasivarjendid ehitatakse tavaliselt maja keldrikorrale, võimalikult eemale välisseintest, s. o. sisemiste ruumide alla, eesmärgiga: 1) et sõjagaas ei pääseks kergesti läbi varjendi vä-lisseinte, 2) et varjendi seinad oleksid kaitstud hoone välisseintega hoone kõrvale langevate pommide ja nende kildude eest ja 3) et võimal-dada varjendi väljapääsude ette otstarbekohasemalt ehitada vajalisi eesruume.

Varjendeid võib ehitada ka majakordadele, kusjuures mõned utopistid soovivad ehitada varjendeid isegi väga kõrgete hoonete viima-sele korrale, mistõttu langeks ära tülikas õhu-värskendamise küsimus. Teatavasti sõjagaasi kontsentratsioon 40 m kõrgusel on seevõrd kõrge, et see pole enam kahjulik inimese orga-nismile.

Pidades silmas varjendi suurt kaalu, siis peaks hoone konstruktsioon olema üliväga tu-gev, et ta suudaks kanda sellist raskust. See nõue teeb hoone ehituse liialt kalliks ja hoone ei jõua end majanduslikult ära tasuda.

Varjendi suurus.

Varjend peab olema nii suur, et selles oleks vähemalt 2 kantmeetrit õhku ja 1 ruutmeeter põrandapinda inimese kohta. Need on nõuded varjendi kohta väikestes linnades, nagu seda on meie linnad. Suuremates linnades, kus tuleb kauemini olla varjendis, on nõuded mahu suhtes suuremad. Belgia määrustik seab nõude üles, et varjendis peab olema ühe inimese kohta

õhku 6 m³. Prantsuse määrustik näeb ette õhku varjendis inimese kohta 3—4 m³.

Kui varjendis pole elektrivalgustust, siis tu-leb põleva küünla peale arvestada tunnis ½ m³ õhku ja petrooleumilambi peale 2—2,5 m³ õhku.

Terve inimene paigal istudes või lamades saab läbi tunnis 1 m³ õhuga, isegi veel vähe-maga. Arvestades seda, et inimestel tuleb var-jendisse jääda 3—4 tunniks, siis hulgakesi õhu-kindlas ruumis olles tekib väljahingamise teel suurel hulgal süsihappegaasi, mis teeb var-jendis viibimise võimatuks. Prantslaste poolt koostatud valemi järgi peaks varjendis viibi-mise aeg (T) vastama järgmisile tingimustele:

$$T = \frac{V}{N} \times \frac{3}{4},$$

kusjuures V tähendab varjendi mahtu ja N inimeste arvu.

Varjendi suuruse kohta on üldiselt üles sea-tud nõue, et varjend ei peaks olema liialt suur. Sobivaks suuruseks peetakse varjend 25—30 inimese jaoks. Kui on hoones rohkem varjendi kasutajaid, siis tuleks varjendeid ehitada vas-tavalt rohkem.

Ehitusnõuded.

Gaasivarjendiks kasutatava ruumi valikul võetakse arvesse, et see peab vastama ehituselt järgmisile põhinõudele:

1) võimalikult suur kindlustus rusude ras-kuuse vastu hoone kokkuvarisemise korral;

2) täieline kindlustus hoone läheduses lõh-kevate pommide kildude vastu;

3) täieline kindlustus sõjagaaside sissetungimise vastu;

4) täieline kindlustus süütepommide vastu;

5) on soovitatav, et varjendi lagi paneks vastu 50—100 kg pommidele tabamuse korral;

6) juurdepääs varjendisse peab olema hõlpus ja

7) tagatud väljapääs.

Neile tingimustele vastavad modern gaasivarjendid, kuid nende ehitus on kaunis kallis. Varjend 25—30 inimese jaoks, varustatud vajalike sisseade ja abinõudega, läheb tagasihoidlikult arvestatuna maksma 4—5000 krooni.

Varjendeid on võimalik ehitada olemasolevatesse hoonesse hoopis väiksemate kuludega. Meie vanalinnades on rohkesti rootsiaegseid kivimaju, mille seinad tavaliselt kuni 1,5 m paksud ja kus laed on valmistatud kahekordsetest, üksteise kõrvale asetatud palkidest. Nende majade keldrid on tavaliselt võlvitud.

Kui niisuguste hoonete juures võtta ette veel teatavaid kindlustustõid, kõvendada lagesid allapandavate tugipostidega ja viia läbi ka keldri lae kindlustamine vastavate põik- ja tugipuudega, siis on võimalik anda keldri laele ka nõutavat vastupidavust nii vähemate pommide kui kokkulangeva hoone rusude vastu.

Tihendamine.

Nii olemasolevaist keldrist ümberehitatud kui ka iga teise varjendi juures tuleb läbi viia tihendamine väljast tuleva õhu vastu. Teatavasti loomulik õhuvahetus harilikus hoones teostub iseenesest umbes 2 tunni kestel. Õhk pääseb hoonesse küll akna- ja uksepilude, põrandate, seinete, lagede ja suitsujuhtmete kaudu. Õhuvahetuse protsessi eluhoones tekitab temperatuurivahetust hoone sees ja väljas.

Gaasivarjendi tihendamiseks tuleb seinad ja lagi katta õlivärviga. Seintes, laes ja põrandas olevad praokesed topitagu hoolega kinni kitti, asfaldi või muu tihendusainega.

Varjendiks võetava ruumi aknad on soovitatav kinni müürida, krohvida ja katta õlivärviga. Kui akende kinnimüürimine on raskesti teostatav, siis võib välisakna ette asetada liivakasti, mille paksus vähemalt 0,5 m, ja nii, et ta kataks kogu akna. Sel juhul tuleb aken mõlemalt poolt laudadega kinni lüüa, laudade vahe täita liivaga ja seesmine laudvooder katta tõrvapapiga.

Et vältida gaasi sissetungimist ukse kasutamisel, peab varjendi ja välisõhu vahel olema vähemalt kaks ust, millede vahe moodustab eesruumi. Uksed peavad olema tihendatud kummist või õliriidest tihendusribaga.

Õhuvahetussüsteem.

Varjendeid, kus hulgale inimestele jatkuks õhku pikemaks ajaks ilma õhu värskendamata, on väga kulukas ehitada eriti varjendi suuruse tõttu. Kulude kokkuhoiu mõttes on kasulikum ehitada varjendeid õhuvahetusega. Pealegi on sellised varjendid oma lae pinnalt väiksemad ja vähem ohtlikud purustuste vastu.

Värsket õhku varjendi jaoks tuleb võtta võimalikult kõrgelt, soovitatav üle 30—40 m. Selleks võib kasutada ka suitsulõõre, kuid ainult neid, millel pole ühendust teiste ruumide kolletega. Sageli on võimalik kasutada imemislõõrina ka vihmaveetoru, millega ühendatakse varjendisse suubuv lõõr selliselt, et värske õhk tuleks ainult ülevalt ja et vihma korral

vesi ei tungiks varjendisse. Talvel on vihmaveetorule vähe lootust, kuna ta võib kinni külmada. Otstarbekohasem on ehitada eri õhujuurdevoolutoru ja see käima panna sisseimemise ventilaatoriga. Siis pole karta ühendust kõrvalruumiga ega vihmavee sissevalgumist.

Õhulõõri võimaliku rikke korraks on tarvis ette näha 1—2 tagavara-imemislõõri, mis juhitud läbi seinaga otse välja. Need on harilikult tihedasti suletud; tarbe korral nad ühendatakse kurnaga.

Kurn.

Väljast imemislõõri sattuv õhk tuleb puhastada sõjagaasidest. Selleks seatakse varjendisse lõõri suudme ette kurn, mis oma põhimõttelt ja ainelt vastab gaasitorbiku kurnale. Õhu imemisel läbi kurna jäävad gaasilised mürgained sellesse peatuma, n.ö. adsorbeeruvad. Tolmu või suitsu kõrvaldamiseks on ühes gaasikurnaga ka tolmukurn.

Parim mürgaasi kinnihoidja on aktiveeritud süsi. Tema puudusel võib tarvitada ka puusütt, huumusmulda jne. Viimaste adsorbeerumisevõime on hoopis väiksem ja neid tuleb asetada kurna hoopis suuremal määral kui aktiveeritud sütt.

Kurnamisaine kurnamisvõime on piiratud ja seda tuleb uuendada. Selleks peab olema käepärast uut kurnamisainet. Aktiveeritud söe umbkaudset adsorbeerumisevõimet kurnas loetakse ühe inimese kohta 0,5 liitrit sütt tunnis, kusjuures on arvestatud tugevat gaasikoondist. Õhurünnaku korral tuleb sellist tihedat gaasikoondist harva ette, mistõttu aktiveeritud söe adsorbeerumisevõime on mitu korda suurem.

Võib juhtuda, eriti meie oludes, kus kodumaal aktiveeritud sütt ei valmistata, teda ei satku tavalisel määral. Sel juhul on otstarbekohane asetada aktiveeritud süsi kurna õhuissevoolu suunas viimasele kohale õhukese kihina 4—6 sm paksuselt ja sellele 30—35 sm paksune aseaine kiht. Viimane seob endaga suuri gaasihulki, kuna aktiveeritud süsi kõrvaldab lõplikult kurnast läbiminevalt õhult gaasi. Kui kurnas tarvitatakse aseainet üksinda, siis peab selle kiht olema vähemalt 40 sm. Ainuüksi aktiveeritud söe kasutamisel peab kihi paksus olema umbes 10 sm.

Kurnamisaine põiklõike pinna minimaalsuuruse määrab tarvitav õhuhulk. Kasulik on kurna läbilõige teha teoreetiliselt suurem, siis õhuvool ei koorma väga kurna ja see püsib kauemini tarvitamiskõlvulisena.

Kui õhuvool läheb läbi kurna püstloodis, siis on otstarbekohasem õhuvool suunata ülevalt alla, aga mitte vastupidi.

Tolmukurn, s. o. vatikord asetatakse gaasikurna (söekurna) ette (peale). Vatikord peab olema laotatud ühtlaselt ja nii, et temas poleks õhemaid või paksemaid kohti. Tolmukurna paksus on 6—8 sm, kusjuures sobiv surutis on umbes 500 gr kantdetsimeetri kohta. Tolmukurn ei vaja sagedast uuendamist.

Söekurna teisele küljele asetatakse teine tolmukurn, mille ülesandeks on kõrvaldada kurnast tulevat söetolmu.

Kurna välisseinad tehakse puust või plekist. Seestpoolt värvitakse kurnakast keemiliselt vastupidava värviga, pigistatakse või tõrvatakse.

Kurn ühendatakse seinas oleva imemislõõriga nõnda, et nende vahele jääb väike paindunud torujupp, sobiv kummist või nahast. Mittepaindunud toru võib murduda ventilaatori võnkumise tagajärjel.

Vanem-kordnik A. Härm 40-aastane.

2. aug. s. a. pühitses Petseri pol.-jaoskonna v.-kordnik Arnold Härm oma 40 a. sünnipäeva ja võis ühtlasi tagasi vaadata oma 17-aastasele politseiteenistusele.

V.-kordnik A. Härm sündis 2. aug. 1897. a. Puka vallas. Hariduse omandas Puka valla algkoolis. Vabadussõjast võttis juubilar osa 2. Diviisi Staabi Komandantuuri koosseisus.

Sõja lõppedes astus ta 23. aug. 1920. a. politseiteenistusse ja määrati Petseri, kus teenib käesoleva ajani. Pikaajalise, korraliku ja eeskujuliku teenistuse eest politseis on talle määratud 1936. a. Politseivalitsuse direktori poolt 30 kr. rahalist autasu ja eeskujuliku laskmise eest on saanud kiituseosaliseks. Pol.-teenistuse kõrval on jätkunud juubilaril aega kaitseliidu tööst osa võtta, kus ta innukalt on töötanud kaitseliidu asutamisest saadik. Praegu on Petseri malevas R. K. rühma pealiku abiks. Tema teeneid kaitseliidus on hinnatud III kl. Valgeristi ja IV kl. Kotkaristi annetamisega.

Ventilaator.

Välisõhk imetakse varjendisse kurna kaudu ventilaatori abil. Ventilaatorid on kaheksa- ja kolme- ja tsentrifugaalventilaatorid. Väikeses varjendis 25—30 inimesele on sobivam lõõtsventilaator, mis ehituselt lihtsam. Suurematesse varjenditesse on otstarbekohasem panna tsentrifugaalventilaator.

Ventilaatori võime peab olema nii suur, et see suudaks imeda tunnis varjendisse iga inimese kohta kuni 2 m³ õhku.

Ventilaatoreid käivitatakse harilikult elektrilise jõul, kuid iga ventilaator peab võimaldama ka käsitsi käivitamist juhul, kui elekter peaks üles ütlema.

Ventilaatori töötamise juures tekib varjendis teatav ülerõhumine; see on eriti kasulik juhul, kui seintes leiduvad väikesed praod. Siis täituvad need varjendist tuleva õhusurvega ja gaasitatud õhuosakesed surutakse tagasi. Juba 0,2—0,5 mm veesamba ülerõhumine on küllaldane, et mürg-gaasitatud õhk ei pääse varjendisse.

Isoleersüsteem.

Värske õhu saamist varjendis võidakse korraldada ka sel teel, et ruumis õhu vahetust otsestelt ei toimita, vaid kõlbmatuks muutunud õhule lisandatakse hapnikku, kõrvaldades seega kunstlikult hingamiseks kahjulikud ained, s. o. väljahingatud süsihappegaasi.

Hapnikku saadakse kas hapnikuballoonist või alkaalmetallide peroksiididest (oksüliit) keemilisel lagunemisel vee toimel.

Hapniku tarvidus inimese kohta on 25—30 liitrit tunnis, mis vastab 150—200 gr oksüliidile, millele lisandatakse 0,7—0,9 liitrit vett.

Süsihape eemaldatakse õhust kas kurnaseadeldise abil, mille täiteks on aktiveeritud söe asemel leeline mass, või pritsides õhku leelisi lahuseid peene uduna.

Varjendi sisseseade.

Gaasivarjend peab olema nii sisse seatud, et seal võidakse viibida pikemat aega ja et oleks võimalik tarviduse korral abi anda kannatanuile. Tavaliselt viibitakse varjendis 2—3 tundi, kuid varjendi sissekäigud võivad kokku langeda ja väljapääs nõuab pikemat aega.

25—30 inimese varjendile on tarvilik järgmine varustus:

- 1) pinke ja istmeid inimeste arvu kohaselt;
- 2) põrandal puurest;
- 3) lamamisaristid 1/3 inimeste jaoks;
- 4) 6—8 tekki haigetele ja lastele;
- 5) 6—8 komplekti kantud riideid nii meestele kui naistele juhaks, kui eesruumis tuleb gaasitatud riided maha võtta;
- 6) tihe kindine kast gaasitatud riiete jaoks eesruumis;
- 7) arstirohtude kapp;
- 8) 4—5 tagavara-gaasitorbikut;
- 9) provisoorseid hingamisorganite kaitseid nende jaoks, kellel ei ole gaasitorbikut;
- 10) tagavara-valgustusabinõusid, soovitatav elektrikäsilampe, küünlaid, laternaid, tulitikke;
- 11) 100 liitrit joogi- ja pesuvett;
- 12) 10 kg kloorlupja õhukindlas anumas;
- 13) moonakast, milles vähemalt 10 kg kuivatatud leiba, konserve, soola, teed, suhkrut;
- 14) tagavara aktiveeritud sütt vähemalt kahekordseks uuenduseks;
- 15) 2 pesukaussi;
- 16) 0,5 kg rohelist seepi;
- 17) 1 kg soodat;
- 18) 10 käterätikut;
- 19) veepang;
- 20) tualett (õhukindel nõu turbamullaga);
- 21) eesriided haigete eraldamiseks terveist;
- 22) 2 kangi, 2 labidat, 2 kirvest, 2 koblat, tangid;
- 23) telefon — soovitatav;
- 24) kanalisatsioon — veelukuga.

Varjendi kasutamiskord.

Kui gaasivarjend on sisse seatud kõigi nõuete kohaselt, siis määratakse kindlaks selle kasutamise ja hooldamise kord. Varjendis võib varju leida ainult teatav arv inimesi. See arv peab olema märgitud varjendi seinal oleval plakatil. Varjendi kasutajad peavad olema tuttavd varjendi sisseseade kasutamiseviisidega ja distsipliiniga. Kui majas on mitu varjendit, siis tuleb elanikud varjendite kasutamise suhtes nii ära jaotada, et igasse varjendisse satuks tugevamaid ja nõrgemaid kodanikke. See on tarvilik varjendis ette tulevate tööde sooritamiseks, nagu käsitsi kurna käivitamine, nõrgemate abistamine ja tarbe korral väljapääsu läbimurdmine, kui varjendi sissekäigud on sisse langenud pommiplahvatuse või majarusude kokkulangemise tõttu.

Tavaliselt tehakse inimeste jaotus nii, et üht ja sama treppi kasutajad satuksid ühte varjendisse.

Iga varjendi kohta määratakse vanem, kes on vastutav selle eest, et varjend oleks alati kasutamiskõlbuline ja et häire puhul peetaks kinni varjendi kasutamise kohta maksmapandud korrast.

Naine

Poola politsei teenistuses

Elegantseimate politseinikena Euroopas mainitakse sageli poola politseinikke. Seejuures mõeldakse peamiselt just Poola pealinna Varssavi korralvureid, kes oma tumesinises, sätendavate hõbenõõpidega vormiriietuses näevad välja eriti šikid ja noolid. Peakatteks on neil suure etteulatava nokaga müts. See omapärane mütsinokk on õieti kõigi poola vormimütside erinevaks tunnuseks.

Jalutades Varssavi peatänavail, paelub välismaalase tähelepanu veel üks Poola pealinna omapärasus, see on Poola naispolitsei. Kõige kummalisem seejuures on asjaolu, et need naiskorralvalvurid on noored ja nägusad neid hästiistuvaid politseivormis.

Kui mõne aasta eest ilmusid Varssavi tänavale esimesed naispolitseinikud, tehti nende kull palju nalja. Tähendati tihtipeale miates: „Tänavale tohivad nad ilmuda vaid kahekaupa, et üks saaks kohe jaoskonda abi järele rutata, kui teist rünnatakse.“ Nüüd on aga naispolitseinikud loonud endile kindla respekti. Viimast on aidanud omakorda süvendada pikkamisi leviv kuuldus, et igaüks naispolitseinikest, kuigi ta on veel noor ja näiliselt habras, on ometi suuteline ületama nii mõndki meest. Siin on naispolitseinikele abiks mitmesugused *endakaitsevõtted*, nagu jiu-jitsu j.t., mille nad on põhjalikult kätte õppinud ja mida arendatakse pidevalt. Samuti pole jätetud unustusse ka igapäevast sportlikku treeningut. Selle tulemusena püsivad naiskorralvalvurid saledatena ja sitketena.

Kui naiskorralvalvur on jõudnud juba üle 35. eluaasta ega pole vahepeal abiellunud, kasutatakse teda vaid siseteenistuseks.

Isegi revolvrilt kannavad naispolitseinikud.

Kuidas toimub vastuvõtt Poola naispolitseisse?

Väheste kohtade tõttu on tung sinna erakordselt suur. Kõne alla võivad tulla vaid 21-aastased daamid. Vastuvõtmisel esitatakse tulevasile politseinikele suuri nõudeid niihästi nende kehalise kõlvulisuse kui ka moraalse omaduste suhtes. Vastandina oma meeskolleegidele, nõutakse naiselt kõrgemat haridust. Naispolitseinike seas on suur protsent õigusteaduse üliõpilasi. Olles astunud politseiteenistusse, peavad nad andma kohustuse, et nad ei kihlu ja loomulikult ka ei abiellu esimese seitsme aasta kestel. Kuna nende kulukale väljaõpetamisele kulutatakse aega tervelt aasta, siis loomulikult on säärane vali nõue ka igati õigustatud.

Kuidas näeb välja poola naispolitseiniku eraelu?

Kõigepealt pole nad koondatud kasarmuisse, vaid elavad erakortereis. On teenistus lõppenud, siirduvad nad koju ning riputavad vormiriietud varna. Sellele antakse suur tähtsus, sest naispolitseinikest ei taheta ju teha mingeid mehestunud naisi, vaid vastupidiselt, nad peavad jääma tõelisteks naisteks ja mitte kaotama oma naiselike eriomadusi. Leitakse olevat täiesti loomu-

Naispolitseinikke kontrollkäigul Varssavi tänavail.

lik, et naispolitseinik oma vabal pärastlõunal astub kohvikusse, kuid siis juba endastmõistetavalt erariideis ja relvata.

Naispolitseinike teenistus ei ole mõeldud säärased, et neid kasutada roimarite püügil või rahutuste mahasurumisel. Ei! Nende hooleks on usaldatud peamiselt noorte kaitse, eriti aga laste järelevalve. Palju on Poola suurriigis kodutuid hulkurlapsi, kes püüavad endale hankida ülalpidamist kerjamisega. Selle paha vastu võitlemine toob politseinikele palju tööd ja siin ongi hoolitsev naispolitseinik oma meeskolleegidele oodatud abiliseks.

Juba oma esimesel tegevusaastal abistasid naispolitseinikud 5000 last. 3500 oli nende seas säärased, kes olid joosnud kodust vanemate juurest ja püüdsid end kerjates elus läbi lüüa. Enamik kinnipeetuist saadeti koju tagasi, umbes 500 mahutati riiklikesse kasvatusmajadesse, 70 paigutati haiglatesse ja 247 sattusid noortekohtu alla.

Poola naispolitsei juht proua Paléoloque on Poolas üldiselt tuntud daam. Kui 1919. a. puhkes sõda noore Poola vabariigi ja N.-Vene vahel, oli pr. Paléoloque see, kes koondas Lvovis enda ümber 3000 poola naist, moodustades neist vaba-tahtlike korpuse võitluseks punaste vastu. Kui sõda 1920. a. lõppes Poola võiduga, nimetati pr. Paléoloque esimeseks ja ainukeseks Poola sõjaväe naisülemlleitnandiks — tunnustusena tema vahvuse ja organiseerimisvõimete eest.

vaatlusil.

Pildistamise osatähtsus vaatlusil kasvab aasta-aastalt, koos fototehnilise arenguga. Uued värvitudelised negatiiv-emulsioonid (panchromaatilised ja infrapunased materjalid) laiendavad pildistaja töövälja õige tunduvalt.

Järgnevate ridade ülesandeks on kokkuvõtlik arutelu, missugusel määral on võimalik vaatlusil kasutada keskmist amatöör-fotovarustust, jättes kõrvale kallihinnalised spetsiaalabinõud.

Aparatuurist ja selle täiendusesemeist on olnud „Politseilehe“ veergudel juttu juba varemalt. Täiendusena võiks lisandada, et negatiiv-materjalina on soovitatav tarvitada panchromaatilisi plaate ja filme. Harilik ortochromaatiline materjal on tunduvalt punasele värvile ja seetõttu annab ebaõigelt edasi värvide vahekorra must-valgel skaalal. Infrapunane materjal on mitmesuguste dokumentide (kiri söestunud paberil) pildistamisel asendamatu, kuid tuleb keskmise amatööri juures vaevalt kõne alla, kuna see materjal nõuab käsitajalt põhjalikke eelteadmisi ja tema alalhoiduvus piirdub vaid mõne kuuga.

Tegelekule vaatlusele asudes tuleb mõnesuguseid jälgi enne pildistamist teha nähtavaks „fotosilmale“. Näitena võiks mainida liiklemisõnnetusil sõidukijälgi. Lähedalt vaadatuna paistavad rattajäljed teepinnal küllalt selgetena, kuid samu jälgi eemalt üldvaatena pildistamisel muutuvad need pildil segaseks. Peale üksikasjalist jälgede vaatlust tuleb need katta kergelt kriidi- või lubjapulbriga ja jälgede asend on ka eemalt selgesti nähtav. Sõrmejälgedega nähtavaks tegemine on üksikasjaliselt kirjeldatud inspektor Liiti „Kuritegude jälgimises“.

Raskemaks ülesandeks on veel pildistatava eseme või jälje valgustamine. Lihtne on selle küsimuse lahendamine päevavalgel, keerulisemaks muutub ta aga öösel või pimedas siseruumis. Siin aitavad ainult kunstlikud valgusallikad, millest üldiselt tarvitata on magneesium. Seda võib süüdata (vastava süütelindiga) taldrikul, kuid käepärasem on selle tarvitamine magneesiumilambil. Lamp koosneb välgumihkli printsiibil koostatud süütajast ja selle küljes olevast aluspannist magneesiumipulbrile. Süütamisel võib hoida lampi käes, kusjuures tuleb aga olla ettevaatlik. Magneesiumi leek on plahvatamisel kaunis kõrge ja võib süüdata ümbruses leiduvaid esemeid. Niiskunud magn.-pulber liitub tükki-deks ja võib laialipaiskumisel edasi põledes süü-

data ümbrust, seepärast tuleb hoida magneesium alati kuivana suletud nõus.

Tihti tuleb vaatlusi toimetada ruumes, kus leidub gaase ja tolm, mis magneesiumi leegist võivad plahvatada. Kuidas toimida säärasei juhul? Ainsaks abinõuks säärases kohas on nn. Vacublitz; see sarnleb hariliku klaasist elektripirniga, mille sisemus on täidetud gaasiga ja hõõgniitide vahele asetatud staniool-lehtedele sarnane aine, mida süüdatakse elektrivooluga. Neid pirne saab kasutada ainult üks kord. Süüdata võib neid hariliku elektrilambi pessa asetades või vahemuhviga taskulambi pirnipessa keerates. Vacublitz valgustab momentaanselt nagu magneesiumi, kuid leek ja suits ei pääse klaaspirnist välja. Vacublitz on müügil fotoärides. Vähemaid jälgi ja märke võib lähedalt valgustada hariliku, politseis tarvitusel oleva käsilambiga. Muidugi tuleb siis kauem valgustada.

Valgus tuleb juhtida esemeile küljepoolt-eest, kuid seejuures jääb reljeefsemal esemel vastaskülge valgustamata ja pimedaks. Selle vältimiseks tuleb ka teiselt poolt, teist korda valgustada; kaamera ja ese jäävad muidugi samasse asendisse. Võib kasutada ka reflekteerivaid pindasid (näit. valge lina või paber), mis peegeldaks valgust ka eseme „pimedale“ küljele.

Inimesi pildistades tuleb valgus juhtida ülevaalt poolt, eestküljelt, sest sellises valguses oleme harjunud nägema ja tundma inimesi igapäevases elus. Valesti talitab jälitaja, kes näiteks tundmatu laiba nägu valgustab „alt üles“, s. o. jalgade poolt. Selline valgustus annab surnu näole ebaharilikke varje ja võib isegi surnu lähemaid omakseid äratundmisel eksiteele viia.

Aparaadi kohale asetamisel tuleb alati pidada silmas perspektiivi. Näiteks, inimese pildistamisel tuleb aparaat asetada nii, et pildistatava pea ja jalad asuksid aparaadist võrdses kauguses, vastasel korral saaksime lähemal asuva kehaosa ebaloomulikult suurena, võrreldes teiste kehaosadega. Jälgedega pildistamisel tuleb kaamera suunata perpendikulaarselt jäljele, kuid on olukordi, kus sellest reeglist tuleb kõrvale kalduda. Näiteks rahakapi sisemisel külgselinal asuvaid jälgi ei ole võimalik perpendikulaarselt pildistada, siin tuleb abiks võtta pind-pegel (näit., hästi poleeritud metallplaat). Harilik klaaspeegel annab 90° nurga all kahekordsete kontuuridega pildi. Tugevasti reflekteeruvatel pindadel, peegil ja poleeritud metallil asuvad

Mõrva avastamine

SÕRMEJÄLGEDE KAUDU.

Kuukirja „Archiv für Kriminologie“ ühes viimases numbris kirjeldab Oslo kriminaalpolitsei ülem Reidar Sveen alljärgneva mõrvaloo, mille avastamine sündis ainuüksi näpujälgede kaudu. Juhtum on seepoolest huvitav, et kriminaaltehniline ajalugu teab kõnelda kahest juhtumist, mille avastamine sündis analoogiliselt. Need on 1905. a. Inglismaal toimunud nn. Deptfordi mõrv ja 1914. a. Saksamaal kahekordne mõrv Terrassenuferi juures.

Aprillist kuni augustikuu keskpaigani 1926. a. pandi Norras toime rida suuremaid murdvargusi, kusjuures kassakappide avamiseks tarvitati dünamii. Eriti ulatuslikult teotsesid murdvargad Ringerike nimelises maakohas. Ööl vastu 21. augusti 1926. a. toimus samalaadseid murdvargusi Adalenis, kus murti sisse ühe kohaliku pudukaupmehe ja lensmani korterisse. (Lensman'iks hüü-

jälgi (näit. vereprintsmeid) pildistades saaksime pildile ka aparaaadi kujutuse. Selle vältimiseks tuleb jälje aluspind muuta tuhmiks. Näiteks, külmale klaasile puhudes muutub see uduseks, kuna jäljed näivad endiselt selgetena. Aknaklaasil asuvaid jälgi pildistades tuleb tagaseinaks valida heledalt valgustatud pind, näit. hele taevas, ja klaasi ja pinna, resp. taeva vahel hoida õhukene valge paber, see sumbutab klaasi pindadel tekkiva refleksiooni. Metallipindu võib tuhmiks muuta soolhappe auruga, kuid see võib jäävalt rikkuda ka jälje ja metallipinna. Paremini juba pildistada täie avaga lähedalt. Säärasel juhul on teravussügavus väike ja aparaa-di peegelpilt on ebaterav ja vähe segav. Värvilisi jälgi, mis asuvad samavärvilisel alusel, tuleb pildistada infrapunasele plaadile, või kasutada harilikku materjali, tarvitada vastavat täiendusfiltrit.

Tehtud võtted peavad täiendama vaatlusprotokolli ja plaane. Selleks tuleks neid teha üldpildi saamiseks eemalt ja üksikasjade selgitamiseks ligidalt. Pildid peavad olema varustatud vastavate andmetega pildistatava eseme ja võtte suuna suhtes.

Kasulik on pildistada jälgi ühes kõrval asuva mõõtlindiga; mõõtlint täidab pildil sama ülesande, mis maastaap kaardil. Jäljekujundi mõõdud sirkliga mõõtlindi kujutusele kandes võime otsekohe lugeda jälje mõõte.

Üldiselt võib pildistamise kohta öelda sama, mis terve vaatlustoimingu suhtes: ta olgu hästi läbimõeldud, leidlik ja täpne, sest ebaõnnestunud võtte kordamiseks puuduvad pea alati võimalused.

takse Norras ametnikku, kes peale puhtpolitseiliste ülesannete täidab administratiivülesandeid.) 1924. kuni 1926. aastani registreeriti Ringerike maakoha politseis üldse 28 sissumurdu, mis kõik jäid avastamata.

22. augustil 1926. a. läksid Alde ja Solumsmoeni nimelised lensmanid, kelle rajoones vargused toimitud, metsa, et jälitada kurjategijaid, kes nende arvates varjasid end lähedal asuvas metsas. Järgmisel päeval, s. o. 23. augustil, pidas lensman Alde naine kinni tema elukohast mööduva lensmani abilise ja päris viimaselt, kuhu tema mees ja lensman Solumsmoen on läinud. Kuna abiline seda ei teadnud, siis katsus ta telefoni teel kindlaks teha, kuhu lensmanid on läinud. Et ta 23. augusti lõunaks ei saanud mingit kindlat teadet lensmanitelt ja temas kahtlus tekkis, siis saatis ta mehed välja neid otsima. Kell oli 16. Umbes kell 17,25 teatas üks otsijate salk, et otsitavad on leitud. Nimelt oli üks lensman tapetud ja teine raskesti haavatud, kuid siiski veel meelemärkudel.

Kohalekutsutud arsti korraldusel toimetati laip lahkamiskambrisse, kuna haavatud lensman Alde viidi lähedal asuvasse tallu. Arstiabile vaatamata suri lensman järgmise päeva hommikul.

Rasket haavatu suutis enne surma seletada arstile, et tema ja lensman Solumsmoen kohanud pühapäeval, 22. augustil kella 19 ajal „Vagardsmoenis“ kaht umbes 25–30 a. vanust tundmatut meest. Mõlemad olid tugeva kehaehitusega, neist üks punakasblond ja teine tumedamate juustega. Kui lensmanid olid kõnetanud kinnipeetuid ja nõudnud kaasatulemist, tekkinud meeste vahel rüselamine. Temale sihitud revolver näkku ning taganemisel lastud laeng selga. Ehkki haavatud lensman oli leidmisel meelemärkudel, ei teadnud ta oma kaaslasest midagi seletada. Lensman Solumsmoen oli aga maha lastud ning tema kaelal leitud veel noahaavu. Nagu hiljem selgus, tundis surmasaanu varemast ajast mõlemat kurjategijat, mispärast need olid sunnitud olnud enne põgenemist veenduma lensmani surmas. Osutus, et lensmanid olid metsa läinud tulirelvadeta, olles varustatud ainult kumminuiadega. Lähedal töötavad põllutöölised kuulsid varsti pärast lensmanite möödumist metsast laskusid, ei pööranud aga sellele mingit tähelepanu, arvates, et nad proovivad oma relvi.

Kuriteokohal toimunud vaatlusega selgus, et meeste vahel on olnud äge võitlus. Kurjategijad keetsid parajasti kohvi ja einetasid, kui lensmanid nad tabasid. Mõrvarid olid kuriteokohale jätnud villase teki, toidujäänede, sarvest valmistatud tubakatoosi ja revolvi padrunikesta.

Esmaspäeval, 23. augusti õhtul tegi Norra politseidirektor kriminaalkomissar Sveenile ülesandeks asja juurelda. Kohale saabus peale Sveeni rida ametnikke politseikoortega. Järgmise päeva hommikul saabus sündmuskohale veel Oslo uurimisameti ametnik Birkenlund, et täpsemalt uurida kuriteopaika. Vahepeal olid kohalikud võimud mõrvarite tabamiseks otsinud läbi ümbruskonna metsad, kuid tagajärjetult. Kuna mõrva kohal ei leidunud näpujälgi, läks Birkenlund ta-

petud lensmani elukohta, kuhu eelmisel õhtul oli sisse murtud ja kust olid pärit kuriteopaigal leitud esemed. Siia olid vargad maha jätnud tassi, millest oli joodud piima. Raputades tassi nii seest kui ka väljastpoolt üle argentoraatpulbriga, leidis Birkenlund kaks näpujälge, milledest üks oli eriti selge. Leiuga sõitis ta Oslosse ja hakkas daktüloskobilist kartoteeki uurima. Osutus, et tassil leitud parema käe nimetissõrme ja pöidla jäljed olid identsed eelnimetatutega. Osutus, et näpujäljed kuulusid rootsi kodanikule Anton Svenssonile, hüüdnimega „Östa-Linar Pojk“, kes varemalt mitmel korral varguste, politseile vastuhakkamise ja muude süütegude pärast oli karistatud. Svensson oli põgenenud vanglast ja oli tagaotsitav Rootsi politsei poolt. Ei olnud kahtlust, et üks lensmani mõrtsukaist oli Svensson. Ühel politseinikul läks korda kindlaks teha, et Svenssoni kaaslaseks oli 20-a. noormees, nimega Madsen, kelle vanemad pidasid võõrastemaja Hokksundis. Veel tehti kindlaks, et võõrastemajja oli kunagi varem saanud pakk, milles olid tubakatoos ja kummikindad. Svensson ja Madsen mafkasid kogu suve ringi ning panid toime rea vargusi. Svensson tarvitas sisseмурdmistel alati kummikindaid, oli aga sisseмурdmisel lensman Solumsmoni korterisse selle ettevaatusabinõu

kasutamata jätnud ja hoidnud palja käega tassist kinni. Mõrvarite tabamiseks korraldati Norras mitmeid haaranguid sõjaväe kaasabil, ilma et need oleksid annud mingit tagajärge. Svenssonile olid Norra ja Rootsi metsad hästi tuntud, kuna ta neis oli varemalt pikemat aega varju leidnud. Ehkki tal oli kokkupuuteid politseiga, ei suudetud kindlaks teha, et ta on tagaotsitav isik. Ka on ta elanud mõnd aega vabaabielus, ilma et naine oleks teadnud tema õiget nime ja päritolu.

Tähendatud mõrvarid suutsid põgeneda Rootsi, Svenssoni kodukohta, kasutades selleks varastatud jalgrattaid. Olles informeeritud igast politsei poolt ettevõetud haarangust ajakirjanduse kaudu, pidid aga varsti uuesti Rootsist Norrasse põgenema.

Täpselt kaks kuud pärast mõrva Vagardsmarkenis märkas üks norra talupoeg lähedal asuvas metsas kahtlast tuld. Teatades tähelepanekuist politseile, korraldas viimane haarangu, kusjuures vastastikusel laskmisel tabati Madsen, kuna Svensson põgenes, vaatamata haavadele käes ja jalas. Järgneval päeval uuel haarangul läks politseil korda Svenssoni vastuhakkamisest surmata. Madsen võitis omaks 29 murdvargust, mis ta toiminud koos Svenssoniga viimaste aastate kestel, samuti lensmanite mõrva. Vandekohtu poolt mõisteti Madsen eluks ajaks vanglasse, missuguse otsuse kõrgem kohus kinnitas.

Kodanliku õhukaitse (KÕ) abinõude näitus X näitus-messil Tallinnas.

VÄLJAPANEKUD SAID TÄHELEPANUOSALISTEKS.

7. aug. s. a. avati Tallinnas X näitus-mess, kusjuures KÕ abinõude väljapanekuga Raua tn. asuvas linna algkoolimajas esines ka Politsei-valitsuse Kodanliku õhukaitse ja Tuletõrje Osakond. Abinõude väljapaneku dekoratiivne külg on kõigiti õnnestunud.

Näitus-messi avamispäeval külastasid KÕ abinõude näitust Majandusminister Selter näituse juhataja liikmetega, Siseministri abi Tuulse ja Politsei-valitsuse direktor R. Veermaa ühes politseiinspektor Kirsimäe ja KÕ ja tulet. juhataja major R. Vaharoga.

Külalisile väljapanud abinõude kohta andsid seletusi major R. Vaharo ja Pol.-val. gaasikaitse inspektor mag. chem. H. Arro.

Majandusminister ja politsei kõrgemad juhid tundsid suurt huvi väljapanud esemete vastu.

Suurt huvi KÕ abinõude vastu, mis on asetatud koolimaja kahte klassiruumi, tundsid ka kodanikud. Sellest tingitult neis ruumes viibis ka alaliselt hulk rahvast, kes imetlesid, missugust hävitustööd võivad teha inimese tervise-

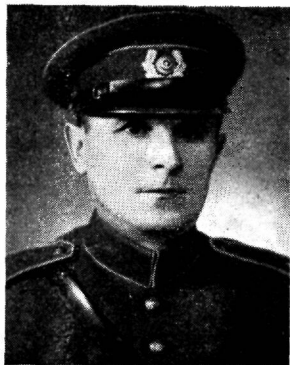
le sõjagaasid, lennukelt allavisatavad lõhke- ja süütepommid ja kuidas ja missuguste abinõudega kaitsta end sõjagaaside ja õhurünnakute vastu.

Välja oli pandud gaasitorbikuid Eesti ja teiste riikide päritoluga, gaasikindlaid ülikondi, hapnikuaparaate, gaasikurna takistusemootja, gaasiluure paunad, degaseerimiseks pulverisaatorpitsid, leekpõletid, sõjagaaside ja süütepommide proovid, mulaažid ipriidist mürgitatud inimeste kätest, jalgadest jne.

Väljapanekute seas leidis ka mitme riigi kirjandust KÕ alal. Domineeriv osa Saksa ja N.-Vene päritoluga ja mitmesuguseid õpperaamatuid.

Pealeselle leidis ülesvõtteid praegu Tallinna haiglas ravimisel viibivast isast ja pojast, kes 5. skp. said ipriidimürgituse Viimsi rannas poisikeste poolt leitud mürsu lõhkemise tagajärjel.

Ülesvõtteil oli selgesti näha suuri ville, mis tekivad peatselt inimese kehaosadel, kui see on puutunud kokku hädaohhtlikuma sg. — ipriidiga.

Kordnik

L. Ausna

50-aastane.

13. aug. s. a. sai Tartumaa 1. jsk. kordnik Laur Ausna 50-aastaseks. Juubilar sündis 13. aug. 1887. a. Tartumaal, Mustvee alevis. Lõpetas Mustvee ministeeriumikooli. Teenis

1905. a. kuni 1908. a. Tartu-Võru Rahukogu 5. jsk. rahukohtuniku juures kirjutajana. 1908. a. kuni 1913. a. Tartu Maak. Sõjaväe ülema kantseleis vanema kirjutajana. 1913. a. kuni 1916. a. Tartu-Võru Rahukogu 5. jsk. rahukohtuniku ja Tartu Maak. ülema 2. ja 4. jsk. noorema abi kirjatoimetajana. 4. maist 1916. a. kuni 28. märtsini 1917. a. Tartu Maak. Politseivalitsuses lauülemana ja kuni 9. maini 1917. a. 299. Jalaväe Tagavarapolgu kantseleis vanema polgu kirjutajana. 4. juunist 1917. a. kuni 25. märtsini 1918. a. Tartu Maak. Miilitsa ülema kantseleis asjaajaja ja 1. detsembrist 1918. a. kuni seniajani käesolevas ametis. Jaanuarikuus 1922. a. määrati juubilarile autasu 500 marka.

Kordnik L. Ausna on teenistuse kõrval leidnud aega osa võtta ka seltskonnategevusest, olles tegev Tartu vene gümnaasiumi vanemate komitees, Tartu Aleksandri Koguduse laulukooris ja Tartu Politseiametnike Kogu meeskooris.

Juubilaril tuntakse õiglase ja kohusetruu ametnikuna nii kodanike kui ka kaasteenijate seas.

Kaasteenijad soovivad lugupeetud juubilarile õnne, tervist ja jõudu!

Tuletõrje korpuse päev.

28. aug. k. a. korraldatakse Tallinnas tuletõrje korpuse päev. Sel puhul saabub Tallinna üle riigi 14.000 tuletõrjujat.

Näituse ruumide seinad olid täis igasuguseid jooniseid, mis piltlikult näitasid, kuidas on vaele ja õige käitumine õhurünnakuil.

Et Tallinna politseinikele anda selget ülevaadet väljapandud KÕ abinõudest ja nende käsitlemisest, selleks ilmusid gruppides politseiametnikud näitusele, kus neile andis seletust KÕ ja tuletõrje instruktor J. Ernits. Rahvale seletusi andsid Tallinna pol.-jaoskondadest abikomissarid ja konstaablid, kes k. a. kevadel lõpetasid Politseivalitsuse poolt korraldatud KÕ instruktorite kursuse.

„Kristu“.

Politseiametnik vetelpäästjana.

11. juulil s. a. toimus Toila rannas, Toila rannahoone avamispidustusil sündmus, mis jällegi tõendab politseiametniku valvelolekut, kiiret otsustamisvõimet ja ennustamalgavat julgust, et oma elu kaalule panna kaaskodanike heakorra ja julgeoleku huvides.

Ülalnimetatud päeval Narva 2. pol.-jaoskonna konstaabel Harri Voitk, olles määratud Toila rannahoone avapidustusil korrapidajaks, päästis merest insener Differt'i,

kes oli ujunud liiga kaugele merele ja suure laine-tuse tõttu ei suutnud enam randuda, viibides uppumisohtu umbes 300 m kaugusel rannast. Konstaabel H. Voitk, hetketki kaalumata, riietus lahti ja oma elu kaalule pannes tõi uppunu ujudes suure vaevaga kaldale. Kaldal tehti uppunule ligi kaks tundi kunstlikku hingamist, mille peale uppunu elustus. Kunstlikku hingamist toimetasid vaheldumisi Narva Prefektuuri v. kordn. J. Villo ja k.-ametn. Sild, kes lõpetanud politseiametnikele juunikuus k. a. Tallinnas korraldatud vetelpääste instr. kursuse.

Konstaabel H. Voitk lõpetas k. a. juunikuus politseiametnikele korraldatud ujumis- ja vetelpääste instruktorite kursuse, mistõttu temal õnnestus päästmine, vaatamata suurele lainetusele ja mere poole tagasikiskuvale veevoolele, mis äärmiselt raskendas päästmist, pealegi haaras uppupa surmahirmus kramplikult päästjast, kellest vabanemine õnnestus ainult vastavate vabastamisvõtete kasutamise abil.

Uppuja päästmine toimus ligi 1000 pealtvaataja juuresolekul, kelledest ükski ei sõandanud uppujat päästa, kõik lootsid ainult politseile, kes ka hiilgavalt tuli toime ülesandega.

Ühtlasi näitab käesolev juhtum, kui hädavajaline on politsei tegevteenistuses ujumis- ja vetelpääste oskus, mispärast need alad tuleksid võtta politsei kehalise kasvatuse kavva ja korraldada ametnikele õppusi teenistusõppuste korras.

KURJATEGIJATE TÜÜPE

K. Pärtmaa.

Aleksander Pomm.

Pärast vabadussõja lõppu sigines Virumaale taganenud põhja-loode armeelaste, Venemaalt sissetulnud ja ka kohalike kurjategijate hulgas väga palju ja mitmesuguseid kurjategijate tüüpe. Laiad metsad ja rabad andsid neile soodsat varjupaika. Ümbruskonna elanikud, eriti Alutaguse ringkonnas, tundsid tõsist hirmu oma elu ja vara pärast. Rääkimata vargusist ja vähemaist kuritegudest, toimusid järjekindlalt röövmõrvad peaaegu igal nädalal ja, võrreldes teiste maakondadega, seisis 1920—1923. a. Virumaa röövmõrvadelt arvuliselt esikohal. Olgugi et politsei energilise tegevuse tagajärjel neist röövmõrvadest vähemalt 95% avastati ja süüdlased tabati, ei heidutanud see teisi. Nende roimarite peres oli kahtlemata kõige verejanulisem ja kohutavam Aleksander Gustavi p. Pomm, kes kaheksa kuu kestel saatis teise maailma viis inimest röövimise eesmärgil.

Aleksander Pomm sündis 10. märtsil 1898. a. Tartumaal, Avinurme vallas, neljanda lapsena. Juba algkoolis avaldusid temas kalduvused kuritegevusele, mistõttu oli sunnitud enneaegu lahkuma koolist. Hiljem asusid vanemad Rakvere linna ja poeg pandi õpilasena lukusepa juurde. Ka siin ei suutnud ta parandada elukombeid, kuid siiski vanemate toetusel ajas kuidagi läbi. Pärast vanemate surma elas mitmel pool kuni vabadussõjani, mil teda mobilisatsiooni korras võeti vastu autoroodu. Sõjaväeteenistusest vabanes andus pisi-tasa kuritegevusele ja varsti seisis tema nimi juba politsei poolt otsitavate nimekirjas. Ta rändas enamasti mööda maad ja esines oma onu R. Angerjärve sellina, kes pidas Jõhvis lihakauplust.

21. oktoobri hommikul 1920. a. leiti Viru-Roela vallas Uudevälja küla lähedalt tee äärest metsast sama küla talupidaja Hindrek Allikalti laip purustatud peaga ja poolelipõlenud riietega. Asjast teatati Rakvere kriminaalpolitseile. Ülevaatusel selgus, et H. Allikaltile oli lastud läheda maa pealt üks kuul kuklasse ja teine selga. Jälgede järgi otsustades oli roim korda saadetud teel, kust laip oli lohistatud metsa ja seal püütud ära põletada. Juurdlusel selgus, et H. Allikalt pidas talu naisteenijaga ja viimase seletuse järgi ilmunud eelmisel õhtul nende tallu kaks tundmatut, kes hakanud koos peremehega napsitama. Teenija pole lähemalt näinud isikuid

ega teadnud kirjeldada nende tunnuseid, kuid kuulnud, et võoras tutvustanud oma kaaslast peremehele lihunik Angerjärvena.

Õösel rakendanud peremees hobuse vankri ette, lubades sõita villaveskile, ja mõlemad võõrad sõitnud kaasa. Hommikul aga ilmnes, et peremees oli tapetud ja hobune vankriga kadunud. Samal päeval tabati Jõhvis Rud. Angerjärv, kuid selgus, et tema tapmisõöl viibis kodus. Angerjärve nime nimetamine Allikalti talus ja kogu sündmuskäik laskis oletada, et süün on tegemist A. Pommiga, mispärast tema ja röövitud hobuse otsimiseks võeti tarvitusele erakorralised abinõud, mis esialgu ei annud tagajärgi.

15. jaanuaril 1921. a. tabas Tartus tänaval politseikordnik tundmatu noormehe kahtlase hobusega ja toimetas ta kriminaalpolitseisse. Tabamisel märkas kordnik, et tabamise ajal jalgteed mööda minev teine noormees jooksis minema. Kriminaalpolitseis selgus, et tabatu on Aleksander Pomm ja hobune on röövitud H. Allikaltilt. Ülekuulamisel võttis Pomm oma süüteo õigeks ja juhatas kätte röövitud vankri ja rakmed, kuid oma kaaslast ta ei nimetanud. Kuna kriminaalpolitsei andmeil Pomm sõbrustanud tuntud varga Richard Saarega ja kordniku poolt tänaval nähtud isiku tundemärgid ühtusid R. Saare omadega, tuli oletada, et Pommi kaaslaseks H. Allikalti röövroimas oli R. Saar. A. Pomm paigutati Rakvere vanglasse ja Saare tabamiseks võeti abinõud tarvitusele.

12. veebruaril 1921. a. õnnestuski Rakvere kriminaalpolitseil tabada R. Saart Rakveres Johanna Matieseni korteris. Ülekuulamisel võttis ta õigeks H. Allikalti röövroima. Muu seas tunnistas R. Saar üles ka kolm hobusevargust, mis toime pandud koos Karl Hiopiga, ja juhatas hobused kätte. Kõik asjaosalised paigutati Rakvere vanglasse.

Õöl vastu 6. maid 1921. a. põgenes Rakvere vanglast akna raudvõre läbisaagimisega A. Pomm ja jäi kadunuks. Vangi põgenemise asjas juurdluse toimetamisel tuli avalikuks, et Pommi, Saare ja Hiopi tuttavad naisterahvad Johanna Matiesen ja Ludmilla Landberg on mõni aeg enne põgenemist alustanud lähemat sõprust vangla ülemä abi Seegeri, vangivahtide Lenki, Nurga ja teistega ja oositi korraldatud vangimaja ametiruumes ühiseid joominguid. Nii oli ühel säärasel joomingul neiuude palvel lastud neid õösel kokkurääkimisele vahialuste Pommi, Saare ja Hio-

piga ilma valveta ning hiljem oli see kordunud. Ühel niisugusel kokkurääkimisel olid neiu annud Pommile üle kaks rauasaagi, firma „Lantipac“, milledega Pomm saagis raudvõred aknal läbi ja põgenes. Kõik asjaosalised võtsid oma süü õigeks Pommi põgenemisele kaasaitamises ja ametialases lohakuses. Kardetav roimar aga viibis vabaduses ja kogu politsei jõupingutused teda tabada jäid tagajärjetuks.

28. mail 1921. a. telefoniti Rakvere kriminaalpolitseile, et ööl vastu 27. maid on Tudulinna vallas, Pärniku külas, oma elamus kägistamisega surmatud Miina Käärdi ja röövitud mitmesugust riidekraami. Kohale ilmunud ametnike poolt kogutud andmeil selgus, et lesk M. Käärdi elanud üksinda väikeses saunas. 27. mai õhtul läinud külakümnik juhuslikult Käärdi juurde, seal näinud kaht isikut, kes temale paistnud kahtlastena. Kümniku nõudel esitanud üks August Normaki nimelise isikutunnistuse, kuna teine paistnud nii-võrd joobnuna, et kümnik ei saanud tema kohta mingeid teateid. M. Käärdi valmistanud võõras-tele õhtutoidu ja käinud ka külast neile viina toomas; kümniku lahkumisel lubanud endale ööseks kedagi seltsiks kutsuda. Laiba arstlikul ülevaatusel selgus, et surm on järgnenud kägistamise tagajärjel. Segipaisatud majakraam aga laskis oletada, et roimarid on vara otsinud, kuid mis nad kaasa viisid — ei läinud korda kindlaks teha, kuna lesk elas erakuna.

Kümnikult saadud teadete kontrollimisel selgus, et 24. mai õhtul ilmunud Püssi vallas elutseva August Normaki juurde temale varem tuntud August Kaukvere koos tundmatu isikuga ja palunud öömaja. Kaukvere kutsunud oma kaaslast Jütsiks ja mõlemad ööbinud Normaki juures. Jüts, magades Normakiga ühes voodis, rääkinud, et ta hiljuti põgenenud vanglast. Järgmisel hommikul lahkunud mõlemad ja varsti leidnud A. Normak, et seinal rippuva pintsaku taskust on kadunud tema isikutunnistus. Kuna Jütsi tundemärgid ühtsivad A. Pommi omadega, olid seega M. Käärdi mõrtsukad kindlaks tehtud.

Kohal ettevõtetud haarangud ja laialdased otsimised ei annud tagajärgi, küll selgus, et A. Pomm ja A. Kaukvere olid mitmel pool oma tuttavate juures käinud ja rääkinud, et kavatsevad Venemaale minna.

22. juunil 1921. a. telefoniti Rakvere kriminaalpolitseile, et Voka vallas, umbes 8 km Jõhvi alevist Narva poole, on Tallinna-Narva maanteel tapetud püstolikuulidega kolm pörsakaupmeest. Kohale ilmudes selgus, et tapetud on Mustveest pärit Varfolomei Maspanov, 30 a. vana, tema lallepojad Konon ja Grigori Maspanovid. 18 ja 12 a. vanad. Esimeses vankris pörsakasti otsas lamas Varfolomei Maspanov, kellele tagant läheda maa pealt oli lastud pähe üks kuul ja selga teine, kuna tagumise hobuse peal asuvas tühjas pörsakastis lamasid Konon ja Grigori Maspanovite laibad, mõlemal eestpoolt pead kuulidega läbi lastud. Nähtavasti olid mõrtsukad tabanud neid magamiselt. Pärast tapmist on roimarid viinud hobused teeäärde metsa, kus laipade taskud läbi puistasid.

Kuna Pomm ja Kaukvere liikusid selles ümbruskonnas, ei võinud kahtlust olla nende osavõtus selles julmas kuriteos. Laialdasema haarangu korraldamiseks ümbruskonna metsades ja kahtlasis kohis kogunes terve ümbruskonna politsei, kellele abiks andis lähedalasuv 17. väljapatarei ülem oma ratsasalga sõdureid ohvitseride juhatusel. Roimareil näis õnne olevat, sest terve päeva kestnud närvepingutav otsimine ei annud mingeid taga-

Mõrvar
Aleksander
Pomm.

järgi. Õhtupoolikul aga kujunes olukord hoopis teiseks.

Kurjategijad olid pärast oma ohvrite läbiotsimist läinud röövitud rahaga läbi metsa Järve mõisa, oma endise vanglakaaslase K. Kääniku juurde, kusjuures neil oli õnnestunud pügeda otsijate seljataha. Arvestades, et väljas liikumine ohtlik ja endise vanglakaaslase poolt reetmist pole karta, otsustati seal „töö-vaeva peale“ korralik napsivõtmine toime panna. Käänikule tehti ülesandeks viina muretseda ja varsti sõitiski lahke peremees jalgrattal Jõhvi poole viina tooma. Kurjategijad olid seekord valesti arvestanud, sest kuigi Käänik oli nende vanglakaaslane, ei tunnud ta kaasa sääraseile röövmõrvareile ja Jõhvi alevisse saabudes astus sisse politseijaoskonna uksest. Juhuslikult oli kohal jaoskonna ülem abi Juuse ja asjaajaja, kellele Käänik andis üles kurjategijate asukoha. Pärast seda muretses Käänik viina ja sõitis tagasi „sõprade“ juurde, kes teda röömjuga vastu võtsid ja tema elutoas asusid tühjendama pudeleid.

Kuna karta võis, et mõrvarid varsti võivad lahkuda, korraldas Juuse kiires korras asjaajajast ja mõnest alevisse jäänud sõdurist väikese salga ja asus teele Järve mõisa poole. Varsti oli Kääniku elamu varjulisist kohist ümber piiratud ja kui Juuse relvastatud sõduritega tuppa astus, istusid mõlemad roimarid laua taga, millel viinapudelite kõrval seisid veel kaks laetud nagaapüstolit. Tabatuile oli see nii ootamata, et nad ei taibanudki püstolite järele haarata või vastu hakata ja sõdurite püssiotste ees jäid istuma vahakujudena. Alles siis, kui tundsid randme ümber käeraua luku klõpsatust, virgusid nagu unest ja jäid üksisilmi oma „lahke“ peremehe — Kääniku — otsa vaatama.

Läbiotsimisel leiti nende taskuist Maspanovilt röövitud 20.000 marka, Maspanovite, August Normaki ja Mari Käärsti poja isikutunnistused, milledest viimane oli ümber tehtud Liblika nimele. Ülekuulamisel ei püüdnud nad salata oma süütegusid ja seletasid nende üksikasju rahulikult, nagu mõnd ohutut seiklust. Muu seas seletas Pomm, et pärast Rakvere vanglast põgenemist sattunud ta Tudu metsadesse, kus ennast mitu päeva varjanud ja elatanud metsatöölise leivakottide vargusist. Lõpuks läinud Maidla valda, Kaukvere külla, oma endise vanglakaaslase

Linna üle hakkas levima laupäevaõhtune tumm rahu. Bussid inimkoormatega olid linnast juba ammu lahkunud. Oli vaikne ja päike nagu mõtiskles agulimajade katuste kohal, kas laskuda või mitte. Ainult mõned üksikud inimesed loovisid roidunult mööda tolmuseid ja haigutavaid tänavaid.

Peaaegu kogu linnarahvas oli lahkunud maale, sõitnud külla või läinud parki unelema tähiseist öödest ja varajasest noorusest.

Ent Viiluste kojarahvas oli kodus. Oli neil niigi mõnus küllalt. Viilusted ise olid sõitnud maale oma tallu ja mis kojarahval siis viga! Ela nagu kass muretult ja siruta konte, kui koer kodust väljas. Pole sul vaja joosta luuaga mööda tänavaid ega kedagi!

Vana Madis mõnules pehme, mererohust põhjaga toolil ja luristas suurima südamerahuga oma vana armast piibutobi. Ja miks siis mitte? Täna oli tal selleks eriline ja suur põhjus. Hommikul luuaga tänavale minnes oli juhtunud suur ja vägev ime. Lihtsalt haruldane jumalaõnnistus! nagu Madis ise arvas. Oli leidnud tänavalt, rentsliveerelt, särava metallraha — tuliuee ja kuldse kroonise kohe. Ja nüüd istus asunik kapis. Kui Madis sellele mõtles, tal valgus suu täis magusat sülg, mida pidi vahetevahel saatma suures kaares pliidisuu ette, kus eit parajasti askeldas toidunõude kallal. Jah, sellest õnnepudelist jatkus kogu laupäevaõhtuks ja isegi kõvad lonksud pühapäeva hommikul peaparandusekski.

„Ää' seal aele kedagi,“ ütles Mari köögist, „katsu et saad sauna, näe puhtad sokidki nõelusin sulle jalga!“

August Kaukvere poole ja viimasega otsustatud koos asuda mitte vargile, vaid anduda rõõvmõrtsukatööle, sest viimane olevat „mehe töö“, kuna vargusega võib hakkama saada iga poisike. Igal pool on peategelasena esinenud Pomm, kes lihunikusellina ümber rännates tundis ümbrust ja elanike varalist olukorda.

Sõjaringkonnakohus karistas A. Pommi surmanuhtlusega, kuna A. Kaukvere mõisteti tähtajata sunnitööle.

„Tea, kas lähen ühti?“ vedas Madis aegamööda vastu. Tal oli nii magus rammetus kontides ja pilk kiskus vägisi kapiukse poole. „Tea, kas lähen ühti, sai alles ikka käidud. Tee nüüd jälle rahakulu!“

Sedasi esialgu jäigi. Mari nohistas midagi oma ette ja kolistas edasi sööginõude kallal. „Ega ta muud olegi, jah, kui rahakulu,“ mõtles südames temagi. Siis aga kuuldus hoovi jalgvärava kääksumist ja viskas pilgu läbi köögiakna hoovi.

„Politsei tuli sisse!“ — hüüdis Mari üle öla vanamehele. „Teab, mis sellel täna küll meie majasse asja peaks olema?“

Madisel pidi piip peaaegu kukkuma. Muidu ta oli ikka rahulik. Tuli, kes tuli, tühja temaga! Tulgu või prefekt ise, mis temal, vanal kojamehel, kedagi karta või midagi. Aga täna võttis politsei nime kuulmine talle südame alla külmad tuuled.

„Tea kas tulebki meile?“ — püüdis Madis enast ja Marit rahustada.

„Otsekohe tuleb üle hoovi meie poole,“ õien-das Mari köögist ja seadis nina peaaegu vastu aknaklaasi, et paremini näha.

„Ega hullu, jah!“ hüüatas nüüd Madiski, kes enesegi oli vahepeal manööverdanud kööki. „...ega järsku selle krooni pärast,“ ta sosistas eidele kõrva. „Said teada, et mina leidsin ja...“

„Mis ta siis muidu,“ sähvas Mari vastu. „Eks ma öelnud kohe hommikul, et vii jaoskonda, aga kus sina oma viinaga? Näe, nüüd ongi käes, vaata, et viib veel kallil laupäeva õhtul vangigi...“

Koputatakse.

Vaikus.

„Pst!“ Sosistab Madis viimaks eidele ja hoiab sõrme suul. „Oleme vait, ehk läheb niisama minema. Oleks tükk küll, kui viiks ära. Oleks enne saanud pudelist lonksugi rüübata,“ ta mõtleb veel oma patuasja viimases rehknutupidamises.

Jälle koputus.

„Ssst!...“ teeb nüüd omakorda Marigi. „Ehk aga järsku hoopis selle turu asja pärast. Mäletad, sain möödunud nädalal kalu ostes turult kolmkümmend senti rohkem tagasi. Eit järsku tundis mind ja andis asja nüüd politseisse!“

Jälle koputatakse. Kuid juba energilisemalt ja mitu korda.

Mõlemad seisavad hetke nõutult, siis aga sosistab Madis resigneerunult:

„Mine tee üks lahti pealegi. Ei see lähe ära ühtigi. Küllap talle on susatud, et oleme kodus.“

Mari tatsub mõne sammu ühelt jalalt teisele, lööb korra kätega juustesse, silub põlle sirgeks, pühib ninagi ja küsib siis arglikult:

„Kis sial on?“

„Politsei!“ — kostab ukse tagant.

„Kohe, kohe!“

Mari kobab võtmete järele. Värisevad käed ei saa kuidagi võtit lukuauku. Viimaks on uks lahti ja kordnik astub sisse.

„Miks te kohe ust lahti ei teinud? Lasete inimest ilmaaegu kloppida kas või ukse maha,“ ütleb kordnik sõbralikult vanale Madisele.

„E... ei kuulnud aulik konstaabli härra,“ vastab Madis. „Tegime väikest uinakut. Vanad kõravad kah, ega need enam nii hästi võta!“

„Ärge te petke siin kedagi!“ muigab kordnik ja näitab sõrmega. „Pole teil niisuguseid nägusid ees, et oleksite viimase poole päeva jooksul sõba silmale saanud.“

Madis on enesega nüüd seespidi valmis. Kui tuleb minna, siis tuleb — ta arutleb endamisi ja vaatab juba mütsi järele, et see oleks käepärast, kui läheb minekuks.

Kordnik teeb nüüd ametliku näo ja pöördub jällegi Madisele:

„Kuulge, mis kord see niisugune on, et...“

Ta ei saa aga lauset lõpetada. Madis segab vahahele, tema hinge on jäänud veel väike lootusesädemeke. „Kui... kui saaks seekord veel andeks, aulik härra?“ Ja Madis seisab alandlikult kordniku ees, kuna Mari juba kõrval pühib põllenurgaga omi vanu rähmaseid silmi. „Kui seekord, jah, saaks andeks,“ ta sõnub luksudes. „Meie ei teand ja... ja see on esimene kord. E... ega Madis seda enam ei tee!“

„Mis asja ta enam ei tee?“ huvitub kordnik. „Kas siis vanamees ise tänava prahti täis vedas või?“ Ja siis hetke hiljem: „Aga nüüd vaadake, et saate kohe luudadega tänavale!“ Siis vaatab ametimees Madisele otse silma: „Et te teinekord oma esise eest paremini hoolitsete, muidu võib veel halvasti minna.“ Ütleb, lööb sõrme mütsiveerele ja läheb.

Madis ja Mari on jäänud liikumatult kordnikule järele vaatama. Mitmel hetkel nad ei saa sõnagi suust. Siis aga nagu oleks tuulepuhang käinud läbi Madise kontide, ta järsku nagu hüpatab, kahmab ahjunurgast luuakontsu ja pörutab Marile:

„Mis sa veel vahid, vanaeit! Sinu pärast oleks saanud praegu kas või proti kaela. Hea veel, et

Politsei orkester Narva-Jõesuus.

Politseiperet Narva-Jõesuus.

põlnd kibe kordnik. Kohmitsed aga toas tühjatähja, aga tänavat ei näe korralikult puhtaks pühkida!“

Hetk hiljem on Viiluste kojarahvas tänaval kibedasti ametis.

Lühiteateid välismailt

Brasillia politsei kasutab transporteeritavate vahialuste ärajooksmise vältimiseks õige lihtsat abinõu. Selle asemel, et panna vahialuste käed raudu, lõigatakse nende püksinööbid eest ära. Vahialune peab seega kätega pükse ülal hoidma, mis teeb ärajooksmise äärmiselt raskeks. Sel kombel 2 sandarmit võivad vabalt konvoeerida 3–4 vahialust.

Leiti võsastikust mehe laip vägivaldse surma märkidega. Arsti arvates oli laip seisnud juba 5 päeva. Laiba ümbrus otsiti hoolega läbi ja registreeriti kõik, mis väljastpoolt kohale sattunud. Sel kombel avastatud muu kraami hulgas leidis ka üks peegliklaasi kild. Kahtlus tapmises langes kellelegi J. S-le, kuid tunnistajad puudusid ja mees ise salgas. Tema taskutes olevate esemete hulgas leidis pragunenud taskupeegel, millest mõned kilid puudusid. Asjatundja võis teha kindlaks, et tapmiskohalt leitud peeglikild oli pärit sellest peeglist. Jälitas Karlsruhe kriminaalpolitsei.

Ametlik osa.

Siseministri käskkirjaga vabastatakse ametist, arvates 1. septembrist 1937, Mõisaküla jaoskonna politseikomissar August KASK ama palvel tervislikel põhjusil.

Sama käskkirjaga määrati, arvates 1. augustist 1937, Raudteede Prefektuuris Nõmme I rajooni konstaabel Eduard KUUSKNE Tallinna jaoskonna abikomissariks.

Küsimusi ja vastuseid.

O. Küsimus. Kas Ametisõitude tasu seaduse (RT 33 — 1935) § 9 nimetatud sisevete laevade all on mõeldud riigi sisepiires asuvail veekogudel (jõgedel, järvedel) liiklevaid laevu, või eelnimetatud ühes riigi territooriumitel liiklevatega? Kas rannasõiduliinidel liiklevad laevad kuuluvad sisevete alla?

Vastus. Kuna Ametisõitude tasu seadus ise ei defineeri, mida mõeldakse selles seaduses sisevete laeva all, tuleb selle mõiste tõlgendamiseks pöörduda vastava ala normide poole. Nendeks normideks osutuvad Kaubalaeva deki juht- ja meeskonna sõidu seadus (RT 115 — 1927) ja Sisevete kaubalaevade deki juht- ja meeskonna kutseomandamise ja sõidu määrus (RT 24 — 1935). Esimene neist teeb vahet merel sõitvate laevade ja järvedel ning jõgedel sõitvate laevade vahel. Merel sõitvad laevad jagunevad sõidupiirkonna järgi sisesõidulaevadeks, kohaliksõidu-laevadeks, ligisõidu-laevadeks ja kaugesõidu-laevadeks. Kõik need laevad on merel sõitvad laevad, ka sisesõidu- ja kohaliksõidu-laevad kaasa arvatud. Jõgedel ja järvedel sõitvaid laevu nimetatakse ülaltähendatud määruses sisevete laevadeks. Selle terminoloogia järgi ei kuulu rannasõiduliinidel liiklevad laevad sisevete laevade hulka.

N.

X. Küsimus. Kas politseiameti kandidaadina teenitud aeg arvestatakse riigiteenistussena ametipuhkuse saamise kui ka vanusetasu maksmise juures ja kas kolmekuine palgata poli-ameti kandidaadina teenitud aeg on põhjuseks, et muidu pikemat aega pidevalt teenitud riigiteenistus loetakse katkendiliseks?

Vastus. Politseiameti kandidaadid kuuluvad vabateenijate koosseisu (RT 67 — 1935). Seile järelduseks on, et vahepealne teenistus politseiameti kandidaadina ei katkesta riigiteenistuse aja pidevat kestvust ja et ametipuhkuse määramisel võetakse riigiteenistussena arvesse politseiameti kandidaadina teenitud aeg. Samuti teenistusvanuse-tasu maksmisel võetakse politseiameti kandidaadina teenitud aeg arvesse Riigiteenijate tasude seaduse (RT 31 — 1935) § 8 p. 1 alusel, kuna sama paragrahvi viimase lõike järgi teenistusaeg arvatakse ka siis, kui teenistus oli tasuta.

N.

V. P. Küsimus. Endises vene sõjaväes teeninud ohvitser astus eesti kaitseväe teenistusse enne 6. detsembrist 1919. a., nagu see on ette nähtud kaitseväelaste pensioni seaduse § 49.

Kas võetakse arvesse endises vene sõjaväes ajateenijana teenitud aeg riigiteenijate pensioniõigusliku teenistussaja arvestamisel?

Vastus. Pensioni seaduse (RT 76 — 1936) järgi pensioniõigusliku teenistussaja arvestamisel võetakse arvesse ohvitseril, kes astus eesti sõjaväkke enne 6. detsembrist 1919, ka aeg, mis ta on teeninud vene sõjaväes ajateenijana (Pensioni seaduse § 26 ja 30 p. 1, Kaitseväelaste pensioni seaduse § 49).

N.

X. maksunõudja. Küsimus 1. Kas maksunõudja on õigustatud sisse nõudma veeühingute maksuvõlgu?

Vastus 1. Veeühingute maksuvõlgade sissenõudmine ei lasu omavalitsusil, vaid toimub Administratiiv-sissenõudmise seaduse § 4 viimase lõike (RT 29 — 1936) korras.

N.

Küsimus 2. Kas maksunõudja ja sekretäri abi amet liidetakse kokku üheks pensioniõiguslikuks ametiks, kui maksunõudmine on pandud sekretäri abile, või loetakse see kõrvalteenistuseks?

Vastus 2. Pensioni arvestamisel ei loeta palgaks eri tööde tasusid ega eri ametite eest juurdearvatavaid lisapalku. Kui maksunõudja ülesanded on vallas pandud vallasekretäri abile, on maksunõudja ülesannete täitmise eest saadav tasu vallasekretäri abi palga suhtes eri ameti tasu, mida ei võeta pensioni arvestamisel arvesse.

N.

A. J. Küsimus. Kas RT 24 — 1933 ilmunud Määrus sõidukulude... raudteel on kaotanud maksvuse seaduse enda (RT 30 — 1932) maksvuse kaotamisega RT 33 — 1935 järgi, s.t. kas peab praegu veel raudtee sõidukulude arve (väljamaksmiseks) juures esitama 2. klassi pileti?

Vastus. 1932. a. antud Ametisõidu seadus (RT 30 — 1932) ei korraldanud üldse küsimust, missuguste vormiliste nõuete täitmine on selleks tarvilik, et ametiasutus maksaks välja raudteel tehtud sõidukulud. See küsimus leidis lahenduse hiljem, Vabariigi Valitsuse määrusega 7. märtsist 1933 (RT 24 — 1933) ja nimelt selles mõttes, et platskaardi hinna väljamaksmine võis aset leida ainult platskaardi esitamisel ametiasutusele, samuti ka 2. klassi pileti hinna väljamaksmine, kuna aga 3. klassi pileti hinna väljamaksmiseks ei olnud pileti esitamise tarvilik. Platskaartide ja pileтите esitamise võimaldamiseks tuli piletit ja platskaarti ostes lasta teha neile märkus „ameti-sõit“, missugusel juhul ei korjatud ära piletit ja platskaarti sihtjaama jõudmisel. Uus, praegu kehtiv Ametisõitude tasu seadus (RT 33 — 1935) nõuab platskaartide esitamist täpselt samuti, nagu see oli korraldatud Vabariigi Valitsuse määruses, ja näeb ette, et platskaarti ostes tuleb sellele lasta teha märkus „ameti-sõit“ ja et sellise märkusega varustatud platskaarte ei korjata ära sihtjaamas. Sõidupiletite esitamist aga seadus ei nõua. Sellest tuleb järeldada, et seaduseandja, võttes oma korraldamisele Vabariigi Valitsuse määrusega korraldatud küsimuse, on tahtnud seega korraldada teisiti, kui see oli korraldatud Vabariigi Valitsuse määruses, ja nimelt nõnda, et sõidupileti esitamise ei ole enam tarvilik, mispärast Vabariigi Valitsuse määruses ettenähtud nõue sõidupileti esitamise kohta ei saa enam olla kehtiv kui mitte kooskõlas olev kehtiva Ametisõidu seaduse eeskirjadega.

N.

TOIMETUS JA TALITUS: Toompea loss, Tallinnas. Telef.: toimetis 471-90, talitus 448-92. Jooksev arve Eesti Pangus 543. Posti jooksev arve 377. Postkast 438. Tellimishind: aastas Kr. 6.—, poolaastas Kr. 3.—. Üksiknumber 30 snt. Kuulutuste hinnad: 1/1 lk. Kr. 60.—, 1/2 lk. Kr. 30.—, 1/4 lk. 15.—, 1/8 lk. Kr. 7.50. Välis- ja esimene sisekaas Kr. 100.—. Tagumine sisekaas Kr. 75.—.

Vastutav toimetaja: A. Liit. Tegev toimetaja: H. Põldvere. Väljaandja: Politseiametnike Keskkogu.

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised tunnistused:

- Inn, Maimo Aleksandri t., matriklitunnistus nr. 11717, v. a. Tartu Ülikooli valitsuselt 11. 09. 31. a. (116)
- Meimre, Rahuleid, kaitseväeteenistuse tunnistus nr. 1081, v. a. 7. Jalaväe Rügemendi ülemalt 30. 08. 33. a. (1831)
- Minnik, Rudolf, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 2867, v. a. Piirivalve Valitsuselt 1. 09. 27. a. (1832)
- Petrov, Aleksander, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 1710, v. a. 1. Jalaväe Rügemendi ülemalt 5. 05. 30. a. (1833)
- Gross, Johannes, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 290, v. a. Valga Kaitsev. Staabi ülemalt 19. 01. 32. a. (1834)
- Arro, Voldemar, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 43, v. a. Harju maak. ja Tall. Rahvaväe Kom. 6. 12. 23. a. (1835)
- Riis, Voldemar, kaitsev. vabastamise tunnistus nr. 845, v. a. 9. Jalaväe Polgu ülemalt 14. 06. 20. a. (1836)
- Buurmann, Eduard, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 12898, v. a. Harju Kv.-ringkonna ülemalt 18. 12. 30. a. (1837)
- Vreintaal, Albert, kv.-teenistuse tunnistus nr. 396, v. a. Kv. Staabi IV Osakonnalt 26. 05. 36. a. (1838)
- Amberg, Aleksander, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 1494, v. a. Aegna saare komandandilt 30. 09. 30. a. (1839)
- Angerma, Rein, kv. vabastamise tunnistus nr. 1221, v. a. Võru Sõjav. Ringkonna Staabilt 13. 09. 32. a. (1840)
- Mei, Roman, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 4179-II, v. a. Harju Kv. Ringkonna ülemalt 13. 08. 36. a. (1841)
- Soopalu, Leonard, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 218, v. a. Pioneeripataljoni ülemalt 1. 06. 35. a. (1842)
- Perker, Robert, kaitseväeteenistuse tunnistus nr. 2929, v. a. 1. Jalaväe Rügemendi ülemalt 26. 12. 33. a. (1843)
- Lepner (Lepner), Herman, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 1558, v. a. Viru Sõjav. Ringkonna ülemalt 16. 07. 27. a. (1844)
- Rae, Heino, kv.-teenistuse tunnistus nr. 450, v. a. Pioneeripataljoni ülemalt 11. 03. 29. a. (1845)
- Lees, Hans Jaani p., laskeriista hoidmise ja kandmise luba nr. 166, v. a. Viru-Järva prefektilt 20. 04. 31. a. (43003)

„KING“

Mehaaniline saapaparandus-

ja kiirtallutamistöökoda

Tallinn, S. Karja t. nr. 2
Telefon 445-67

Tallinna Siiditööstus

Kontor:

Mundi t 3, tel. 472-37

T R Ü K I K O D A
RAAMATUKOITMISE- JA
LINEERIMISETÖÖSTUS

O.-Ü. HANSA

SÖÖRENSI 14 · TELEF. 429-13

T A L L I N N A S

AKTSIDENTS- JA RAAMATTRÜKK,
ARIRAAMATUD, ERJJOONESTUSED,
KULDTRÜKK, ILUKOITED J.N.E.

HÄSTIMAITSVAD

ON

RIKO

ŠOKOLAAD JA KOMPVEKID

TALLINN, PALDISKI MNT. 43

Ehitusettevõtte MIHKEL KASK

Tallinn, Maneesi 10, telefonid: 316-08, 464-08

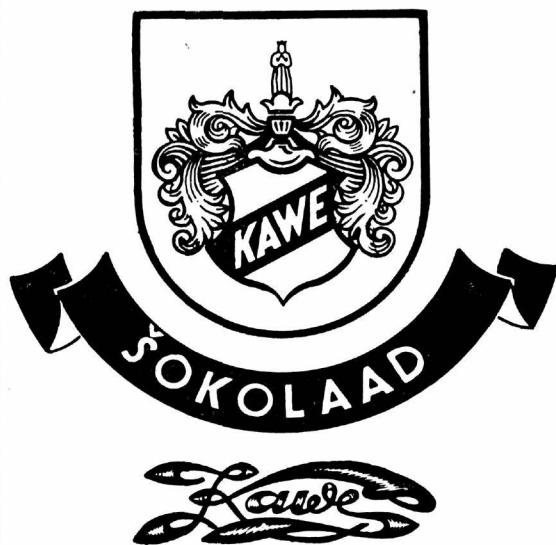
Hooaja väljamüük | RIIDEKAUPLUS **E. LURJE**

15. — 31. augustini

Tallinn, Väike Karja 10, telef. 468-61

Igasuguseid riidereste suure hinnaalandusega

Jälgige restide vaateakent!

**Šokolaad,
kompvekid,
kakao**

„Vaba Maa“

on iseseisev
ajaleht

Kindel ja vankumatu on olnud „Vaba Maa“ suund. Ta seisab julgelt selle eest, mida nõuavad riigi ja rahva huvid. „Vaba Maa“ ütleb igale tõtt näkku.

„Vaba Maa“ maksab tellides pooles aastas Kr. 7.—, kolmeks kuuks Kr. 3.50. Kõik tellijad saavad tasuta „Esmaspäeva“, kolme kuu tellijad „Perekonnalehe“ ja „RS-i“ poole hinnaga.

Kõik postiasutused võtavad tellimisi vastu.